РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на здравеопазването
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ-СМОЛЯН

Годишен отчет

Регионална здравна инспекция - Смолян

Изготвил:
д-р Мими Кубатева

2021

Регионална здравна инспекция – Смолян осъществява държавната здравна политика на територията на Смолянска област. Инспекцията е юридическо лице на бюджетна издръжка – второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на здравеопазването.

Стратегическата цел на дейността на инспекцията е укрепване на капацитета на общественото здраве в областта чрез:

- Организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на Смолянска област;
- Превръщане на профилактиката в задължителен елемент на всички нива;
- Повишаване ефективността на държавния здравен контрол и достигане високо ниво на съответствие с националните и европейските изисквания на обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека, и факторите на жизнената среда;
- Подобряване здравето на населението и повишаване качеството на живот чрез намаляване на преждевременната смъртност, заболяемостта и последствията за здравето от основните хронични незаразни болести, свързани с рисковите фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословен модел на хранене и ниска физическа активност;
- Ограничаване заболяемостта и смъртността от инфекциозни заболявания чрез усъвършенстване и подобряване ефективността на епидемиологичния надзор, профилактиката и контрола на заразните болести;
- Повишаване качеството на медицинското обслужване на населението.

И през 2021г. основното предизвикателство пред здравната инспекция бе борбата с пандемията от Ковид-19 и главна цел на дейността – ограничаване разпространението на инфекцията и осигуряване на качествено медицинско обслужване на всички нуждаещи се.

Област Смолян е разположена на голяма надморска височина, в умерения континентален климатичен пояс, характеризиращ се с големи температурни разлики, които могат да предизвикат тежки зими със замръзвания, снегонавявания, интензивно движение на въздушни маси, които често причиняват чувствителни щети и затруднения. В областта има немалко свлачища и срутвания, които прекъсват пътните артерии, препятстват достъпа до населените места и допълнително утежняват условията на живот и работа.

В административно отношение областта обхваща 10 общини, от които най-голяма е община Смолян с население към 31.12.2020 г. - 35 288 жители, а най–малка е община Борино – 3012 жители. Населението на областта към 31.12.2020 г. е 101 887, с 1545 души по-малко от 2019 г. В областта има 238 населени места, много от които доста отдалечени от областния център.

През последните 20 години в областта има рязко влошаване на здравно – демографските показатели. Запазва се тенденцията за увеличаване на относителният дял на градското население - 56,7%. Жените са 52% от населението. Във всички общини през 2020 г. намалява населението. Най-чувствително, но без статистическа значимост, е засегната община с. Баните - минус 4,7% , следвана от гр. Неделино – 3%, с. Борино и гр. Девин

– минус 1,9 %. Населението в селата и броят на мъжете намаляват годишно двойно по-бързо.

Възрастовата структура на населението през последните години се влошава повлияна от промените в раждаемостта, смъртността, средната продължителност на живота, миграцията, жизненият стандарт и др. Демографското застаряване продължава - относителният дял на възрастните хора над 60 години през 2020 г. е 34.8%, с увеличение около 1% /2019 г. – 34,1% и 33.0% за 2018 г.

Делът на децата до 17 г. се запазва - 13,9% от общото население, а относителният дял на хората в активна възраст 18 – 59 години е 53,3%, намалял с 1 пункт. Вероятната причина е намаляване на работни места в селата, отчуждаване от селскостопански труд, все по-лошата осигуреност с училища, лоша транспортна схема и др.

В областта живеят 4 столетнички, 3 от които живеят на село.

Механичният прираст в областта е отрицателен – минус 169. Емигрирали са 2286, а имигранти са 2117 души.

Слабо развитата икономика на областта, свит трудов пазар, ниски доходи рефлектират в засилен емигрантски поток - респективно осезателно намаляване на населението.

Раждаемост

Коефициентът на раждаемост за 2020 г. е **6,1‰** при 8,5‰ за страната и е трайно под раждаемостта в страната от години наред. За периода 2011-2020 г. тя е между г./ и 6,1 /2020 г./. Раждаемостта спада ежегодно и отстъпва все по-задни позиции в класацията на страната. Миграцията на младото население води до повече раждания в градовете. Най-висока раждаемост има в гр. Мадан – 9,8‰ и гр. Рудозем – 7,7‰, а най-ниска е в гр. Девин 5,4‰.

Смолянска област не прави изключение от общата тенденция за намаляване на раждаемостта в страната. Причините за това са многопластови и се съдържат във възрастовата структура на населението на областта, прогресивното намаляване на населението в детеродна възраст, по-ниската материална осигуреност, психологическата нагласа на хората др.

За поредна година броят на абортите е занижен. Съотношението между абортите по медицински показания с тези по желание е 2:1, което би трябвало да е предмет на обследване и оценка, както и големия относителен дял на спонтанните аборти. В овладяване на причините за спонтанни аборти и тези по медицински показания могат да се търсят резерви за повишаване на раждаемостта, а оттам да се влияе на задълбочаващата се демографска криза. Положителен факт е липсата на криминални аборти.

Обща смъртност

Запазва се тенденцията за увеличаване на общата смъртност в сравнение с тази на страната, вероятно поради застаряване на населението. С този показател област Смолян е на 13 позиция в низходящ ред.

Коефициентът на обща смъртност е **20.5‰**, с 2.5 ‰ по-висок спрямо тази за страната -18,0‰, а спрямо 2019 г. /15,9/ е **повишена с 21%.**

Най-висока е общата смъртност в община Баните – 35,5‰, следвана от община Чепеларе с 24,1‰. Най-ниска е смъртността в община Мадан – 17,1‰ и е под средната за страната.

Сред причините за смърт през 2020 година има раздвижване в структурата, свързана с епидемията от Ковид-19. Продължава водещо място да заемат смъртните случаи вследствие на болестите на органите на кръвообращението с относителен дял 58,6%, при 61,3% за 2019 г.

На второ място са новообразованията – 16,8%, при 20,5% за 2019 г. Регистрира **се спад с 9 пункта** най – вероятно свързан с умирания като наслоена Ковид-19 инфекция и отчетени само умирания по тази причина, като по-добра преживяемост на онкоболните и др. На трето място са смъртните случаи от някои инфекциозни и паразитни болести, в резултат на повишената заболеваемост от Ковид – 19, с отн. дял 9,2% по предварителни данни. Само вследствие на Ковид - 19 са починали 169 лица. На четвърто място са болести на дихателната система- 4,6% от общата смъртност.

Върху нивото на общата смъртност оказва влияние общото застаряване на населението в областта, развилата се ковид епидемия и високият дял на социално-значими заболявания /сърдечно-съдови и злокачествени/. Тенденциите за смъртността в много голяма степен се определят от стила и начина на живот на населението в различните възрастови групи; отношението на индивида към опазване на собственото здраве и здравето на околните.

Детска смъртност

Традиционно показателят за детската смъртност, един от най-комплексните за оценка на общественото здраве, се нарежда между първите места по ниски стойности. Показателят е много чувствителен, тъй като се изчислява върху много малки стойности и незначителните колебания в тях водят до значителни крайни резултати. От 2012 г. същият е в рамките на 1,5‰/2018 г./ до 6,5‰/2013 г./ и под средния за страната. За 2020 г. детската смъртност в областта е **4,8‰** с три починали деца, при 5,1 за страната. През 2019 г. е починало само 1 дете - 1,5‰. Причина за умиранията са сърдечна недостатъчност, пневмония неуточнена и инфекциозни болести, характерни за перинаталния период.

Областта се нарежда на 8 място при 2 място за 2019 г.

Естествен прираст

Трайна е тенденцията за увеличаване в отрицателна посока, с бързи темпове**. През** г. естественият прираст е **минус 14,4‰ /**1476 лица**/.** За страната естественият прираст е минус 9,5‰. Коефициентът на естествения прираст **за 2019 г. е минус 9,7‰** с 4,5‰ по-нисък.

С най-лош показател е община **Баните минус 32,5‰,** следван от община Чепеларе – 17,8‰ и Борино – минус 17,4‰, най-добра позиция заема гр. Мадан с минус 9,9‰.

Показателят е следствие на по-ниска раждаемост в селата, по-силно застъпено застаряване на населението и по-високата заболеваемост на фона на по-лоша инфраструктура - условия на труд и жизнен стандарт.

Болестност и заболяемост

Болестността, измерена чрез регистрираните случаи на заболяванията по обръщаемост на населението за здравна помощ към звената за извънболнична помощ и заболеваемостта /новооткритите случаи/, дава представа за честотата и структурата на заболяванията, по повод на които населението активно търси здравна помощ.

През 2020 година болестността е 2370.3‰, по-ниска от тази за 2019- г. с 300.4 пункта. В МКБ се появи нов клас XXII – Ковид за специални цел U00-U85, от която са регистрирани 1236 случая, честота 12,6‰ и относителен дял 0,5% от всички регистрирани.

С най-висок относителен дял са *болестите на органите на кръвообращението* - **и ръст** 0,8п. спрямо 2019 г.; з*аболявания на дихателната система- 16,7%,* /**с ръст** – 6,7% отн. дял. към 2019г.; б*олести на костно-мускулната система клас* - 9.9% и **спад** с 1,6%.

Заболяемостта е **989,5‰** със **спад - 11.3 пункта спрямо 2019 г.**

В оценката на намаляването на двата показателя следва да се отчете епидемичната обстановка, принудителния локдаун, самоизолацията на хората и работата на личинте лекари по документи, рефлектирала в редуциране на обръщаемостта на населението към услугите на лечебните заведения в извънболничната помощ.

Във възрастовата група 0-17 г. регистрираните случаи са също по-малко. Водещи в болестността са болестите на: дихателната система – 51,2% отн. дял; болести на окото и придатъците – 9.2% отн. дял; травмите с 4,5%.

В структурата на заболяемостта няма промени. Намаляването на показателя е повлияно от затворените детски консултации, детски градини, ясли и училища, самоизолация на децата и др. като противоепидемични мерки.

При **населението над 18 година болестността** е **2401,5 на 1000** със спад спрямо 2019 г. с 233.7 пункта. Водещи са **болестите на органите на кръвообращението** - отн. дял 27.8%; следвани **от Ковид-19 -13,6%; болести на дихателната система-11,6% и** болести на **костно-мускулната система и съединителната тъкан-11,2%**

Заболяемостта и тук е по-ниска при всички класове болести. Ковид заема 1,5% отн. дял от новорегистрираните заболявания.

Хоспитализираната заболяемост е 645,1‰ и бележи намаление от 28,8% спрямо 2019 г. Отново причината е пандемията от Ковид-19.

Структурата на причините за хоспитализация следва тази на болестността - болести на органите на кръвообращението; болести на дихателната система и болести на костно-мускулната и съединителна. Хоспитализираните болни с Ковид-19 са 1328. Запазена е структурата на хоспитализираната заболеваемост на деца от 0 - 17 г.

По-продължителното ретроградно наблюдение на хоспитализациите в лечебните заведения на област Смолян показва плавен ход на намаление, свързан през 2021 г. с пандемията от Ковид-19 – продължителни периоди на спиране на плановия прием, самоотдръпване на болните от стационарна помощ и др.

Заболяемостта от остри заразни заболявания е **2245,68 ‰₀₀₀ население** и бележи много висок ръст в сравнение с 2019 г. /678‰/ за сметка на случаите от Ковид-19. Въздушно-капковите инфекции вкл. Ковид-19 заемат водеща позиция 96,2% следвани от чревните инфекции – 3,27%

Болестността от активна Туберкулоза е 58,4‰ срещу 68 – 65,1‰ случая за 2019 г. Почти наполовина е спаднал броят на новооткритите случаи- заболеваемост от 13,6‰ при 26,8‰ за 2019 г.

Запазва се броят на диспансеризираните и вътрешната структура на психичните заболявания: Шизофрения и шизотипни и налудни разстройство, умствена изостаналост, разстройства на настроението.

Заключение:

Област Смолян е в сериозна демографска криза**.** Здравно-демографската картина зависи от фактори, свързани със здравеопазната система и от социално-икономическата обстановка в региона и страната. Тя следва и изпреварва негативните тенденции в национален план. С увеличаването на относителният дял на възрастното население нарастват хроничните заболявания, характерни за тях, които, заедно с потърсена по-късно медицинска помощ, се отразяват утежняващо върху потребностите от медицинска помощ и лекарствоснабдяване. Тежката патология и възможностите на медицината за продължаване на живота налагат все повече нужда от предлагане на рехабилитация, продължително лечение и палиативни грижи, които към момента са непривлекателни за лечебните заведения. Възрастните самотни хора в малките, отдалечени, а нерядко и труднодостъпни селища в областта остават неравнопоставени по отношение достъпа до медицинска помощ. Това се отрази неблагоприятно и по-време на пандемичната обстановка. Политиките в здравеопазването е наложително да бъдат съобразявани с тези особености.

Щатна осигуреност и човешки ресурси

Съгласно Устройствения правилник на РЗИ общата численост на РЗИ-Смолян е **62** щатни бройки в т.ч. по трудови правоотношения - **12** (19,35%) бр. и по служебни правоотношения – **50** (80,65%) бр. В структурата са спазени изискванията, произтичащи от Закона за държавния служител, Наредбата за прилагане на класификатора на длъжностите в администрацията. Инспекцията е структурирана в 4 дирекции - 1 обща администрация и 3 в специализирани. Структурата е представена на органограмата.

ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА НА РЗИ-СМОЛЯН

Към 31.12.2021 г. са заети **52** и **10** /16,3%/ са незаетите длъжности в инспекцията - зам. директор, директор на дирекция ОЗ, гл. експерт в отдел ДЗК, началник на отдел МИ, началник на отдел ПЕК, мл. експерт в отдел МИ - 2 щ. бр., гл. инспектор в Д МД – 2 щ. бр. и гл. експерт в Д АПФСО. Проведени са **шест** конкурса за вакантните длъжности и само **3** са завършили с назначение - 1 здравен инспектор в Д НЗБ, финансов контрольор в Д АПФСО и гл. специалист в Д МД, **3 са** без назначение, поради липса на кандидати и 1 конкурс е в процедура.

На 100% са заети експертните длъжности със спомагателни функции 5 технически длъжности. Експертните длъжности с контролни или аналитични функции са заети %, а най-слабо заети са ръководните длъжности, всички за магистри по медицина - , поради липса на кандидати.

В края на годината има повече свободни длъжности спрямо 2020 г. поради пенсиониране на служители и по-малко новоназначени.

Разпределението на щатните длъжности по категории персонал са посочени в таблицата:

Категория	**Към 31.12.2019 г.**		**Към 31.12.2020 г.**		**Към 31.12.2021 г.**	
	бр.	**%**	**бр.**	**%**	**бр.**	**%**
ЩАТ	**62**		**62**		**62**	
ЗАЕТИ	**53**	**85,48**	**53**	**85,48**	**52**	**83,87**
По служебно правоотношение						
По щат	**49**	**79,03**	**49**	**79,03**	**50**	**80,65**
Висш медицински персонал	22	44,90	22	44,90	20	40,00
- магистри	6	12,24	6	12,24	6	12,00
- професионален бакалавър	16	32,65	16	32,65	14	28,00
Висш немедицински персонал	27	55,10	27	55,10	30	60,00
Заети	**41**	**83,67**	**41**	**83,67**	**41**	**78,85**
Висш медицински персонал	16	39,02	16	39,02	14	34,15
- магистри	6	14,63	6	14,63	4	9,76
- професионален бакалавър	10	24,39	10	24,39	10	2,44
Висш немедицински персонал	25	60,98	25	60,98	27	65,85
По трудово правоотношение	**13**	**20,97**	**13**	**20,97**	**12**	**19,35**
От тях заети	**12**	**92,31**	**12**	**92,31**	**11**	**91,67**
- висше мед. образование	1	8,33	1	8,33	1	9,10
- гл. специалисти	6	50	6	50	5	45,45
- изпълнители	5	41,67	5	41,67	5	45,45

Щатната осигуреност е 83,87%, при 90,32% за 2020 г.

Заетостта е:

- 82 % по служебно правоотношение / 89,8 за 2020 г./;
- 91,67 % по трудово правоотношение / 92,3 за 2020 г./

За последните три години щатната численост се запазва в общи линии, като за 2021 г. персоналът е с 1 бр. по–малко в сравнение с 2020 г. Продължава тенденцията за подмладяване на персонала - средната възраст е **48,86** години /50,35 през 2020 г./. Персоналът до 30 години е с най-нисък относителен дял – 7,69%/ при 7,1 за 2020 г./, а над 51 години е 55,77 % /при 60,7% за 2020 г./.

Годишна оценка са получили 50 служители. Повишени в ранг са 12 държавни служители. Оценени са само служителите, които имат най-малко 6 действително отработени месеци през 2021 г.

Индивидуалните месечни заплати на служителите са увеличени от 01.01.2021 г., в съответствие с Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация, Вътрешните правила за заплатите на служителите в здравната инспекция и ПМС № 408/23.12.2020 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2021г. Утвърдено е поименно разписание на длъжностите в РЗИ-Смолян, в сила от 01.01.2021г. и друго такова, във връзка с разпоредбите на Постановление № 82 от 10 март 2021 г. за изменение и допълнение на наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация, считано от 01.06.2021 г.

Всички служители са подали в срок декларации по чл.35, ал.1 от ЗКОМПИ за имущество и интереси. Изготвен е регистър на подадените декларациите, който е публикуван на интернет страницата на инспекцията. През 2021 година са подадени 60 декларации по чл.35, ал.1 т.1 и т.2 от ЗПКОНПИ, 3 от новоназначени служители, 3 за несъвместимост и 50 ежегодни и една подадена пред Комисия за ЗПКОНПИ.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА

Организацията на дейността на инспекцията е насочена към изпълнение на целите и задачите, поставени от държавната здравна политика. Тя е в съответствие с устройствения правилник на РЗИ, ПВТР и всички законови регламенти, имащи отношение. В началото на всяка календарна година на базата на дадените от МЗ указания за планиране на обема, кратността и тематичността на държавния здравен и противоепидемичен контрол и дейностите по профилактика на болестите и промоция на здравето и на приоритетните регионални здравно-хигиенни проблеми се изготвя **годишен план с основни цели, задачи и мероприятия, разчетени по тримесечия**.

Поради пандемичната ситуация с Ковид-19, въведените извънредно положение и обстановка, с цел овладяване на епидемичния процес се наложи реорганизация на дейността ни с приоритет епидемичния надзор. Според необходимостта служители от всички звена са оказвали помощ на дирекция Надзор на заразните болести. Със заповеди на директора на РЗИ са въведени противоепидемични мерки, в съответствие със заповедите на министъра на здравеопазването, в сградата на инспекцията, задължителни както за персонала, така и за клиентите.

Планът за дейността се подготвя от отделните звена, обсъжда се с директора на дирекция и директорът на инспекцията. Готовите планове изграждат годишния план на РЗИ, който се представя и приема на директорски съвет. Всеки от сътрудниците на инспекцията има работен план, като част от индивидуалния план за дейността си. В началото на годината директорът издава заповеди за разпределение на обектите и

контролните функции на инспекторите. За по-ефективна организация на дейността и намаляване на транспортните разходи е въведено месечно планиране, изготвяне и утвърждаване на транспортния график.

Дейността в РЗИ се планира и отчита ежеседмично, чрез изготвяне на седмични планове и отчети по отдели. Същите се представят на седмично съвещание при директора на инспекцията, на което се съгласува и график за транспорта, взаимоотношения между структурните звена и решаване и обсъждане на проблеми. След приключване на всяко тримесечие се **отчита извършената дейност на ниво служител, отдел, дирекция** и се представят под формата на цифров и текстуален тримесечен отчет, които се разглеждат и обсъждат на съвещания в отделите и на Директорски съвет. Годишен текстуален, аналитичен отчет за изпълнението на целите и задачите изготвя директорът на РЗИ и го представя в МЗ. Представя в МЗ и кратък отчет за дейността на инспекцията всяко тримесечие.

Контрол над служителите се извършва ежедневно от началниците на отдели и директорите на дирекции с цел установяване съответствието на извършената работа (по обем и качество) с текущите им задачи.

Ръководителите на структурните звена контролират обема, качеството и сроковете за изпълнението на дейностите и поставените задачи, чрез проверки по документи и на място в обектите.

Спазването на сроковете по административните процедури се осигурява с отразяване в електронната деловодна система и по йерархичен административен ред. Контрол се осъществява от ръководителите на звена.

Изпълнени са отговорностите за **работа при бедствия, аварии и катастрофи** /БАК/. Извършени са всички дейности по проучване на потенциалните рискове за здравето на населението при бедствия, аварии и инциденти от невоенен характер, потребностите от медицинска помощ, ресурсите на лечебната мрежа и разработени плановете за медицинското осигуряване на населението. Проведено е едно заседание на областния съвет за медицинско осигуряване към РЗИ за приемане на план за работа и програма за обучение. Реализирани са обучение на отговорниците по ОМП и една тренировка.

Директорският съвет функционира като съвещателен орган към директора и дейността му се осъществява по утвърдени правила. Проведени са планираните 5 заседания, за които са изготвени протоколи. Обсъдени са възможности, свързани с повишаване обхвата на имунизациите срещу Ковид-19, разисквана е дейността по постъпили сигнали и жалби, представени са резултатите от анкетно проучване на удовлетвореността на гражданите от административното обслужване. Традиционно са обсъждани проблеми при изпълнението на плановете по дирекции и отдели, включително необходимост от тяната актуализация, кадровата осигуреност, атестирането на сътрудниците, разпределение на средства за ДМС, проблеми в работата и затруднения в изпълнението на задачите, ефективност на дейността, материална и финансова осигуреност и др..

Дисциплинарният съвет функционира в съответствие с изискванията на Закона за държавния служител. През периода няма проведени производства. През 2021 г. е наложено дисциплинарно наказание „забележка“ на двама служители на инспекцията.

Комисията по етика работи в съответствие с утвърдени „Вътрешни правила за иницииране, образуване и разглеждане на производства за нарушение на етичния кодекс от служителите на РЗИ Смолян“ и „Кодекс за поведение на служителите на РЗИ Смолян“. През разглеждания период няма постъпили жалби срещу действия на служителите на инспекцията.

Комитетът по условия на труд (КУТ) работи ефективно. Заседанията на комитета се провеждат на всяко тримесечие. Сключен е договор със служба по трудова медицина. Съвместно със СТМ е извършена оценка на риска на работните места и са осигурени лични предпазни средства и работно облекло, вкл. и за превенция на Ковид-19. Поддържа се Регистър на трудовите злополуки, съгласно Наредбата за установяване, разследване, регистриране и отчитане на трудовите злополуки и през 2021 г. няма регистрирани такива. Провеждат се начален и периодични инструктажи на служителите по безопасност при работа. Проведени са офталмологични прегледи на подлежащите служители, а през 2022 г. ще минат и на общи профилактични прегледи.

Работа в екип, зачитане интересите на служителите, принципност, справедливост и прозрачност, утвърдени в организационните правила, са базата, на която работи ръководството на РЗИ-Смолян. През тази година са положени усилия за създаване на безопасни условия на работа съобразени с противоепидемичните мерки срещу Ковид-19, с цел опазване здравето на служителите.

КВАЛИФИКАЦИЯ НА КАДРИТЕ

В началото на 2021 г. е изготвен и утвърден от директора, план за обучение на служителите от РЗИ-Смолян, включващ тематични курсове и обучения за професионално и служебно развитие по програми на ИПА и НЦОЗА. Периодично през годината са актуализирани и попълвани заявки за задължителни и допълнителни обучения. С оглед въведените мерки и действията по време на извънредното положение и извънредната епидемична обстановка е осигурено обучение за професионално развитие на служителите предимно в електронни модули за самообучение.

Посетени са **15** външни специализирани обучения от **103** служители в : ИПА – 6 служители (електронни) по 3 теми; МЗ – 13 служители присъствени по 7 теми; ВА "Георги Раковски" – 1 служител; РЗИ – 83 служители по 4 теми, 35 уебинара на различни теми. Издадените документи, удостоверяващи проведеното обучение се съхраняват в досиетата на служителите.

Успешно приключи проект „Специализирани обучения за служителите от Регионална здравна инспекция – Смолян“ финансиран от ОП „Добро управление“. Проектът има за цел да се подобрят знанията и уменията на служителите от РЗИ–Смолян чрез специализирани обучения за организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на Смолянска област. Това бе реализирано чрез провеждане на 4 тематични обучения, от изявени специалисти в конкретните области, с участието на:

- **21 служители** по тема: Подобряване на контролната дейност на служителите от РЗИ-Смолян по Наредба № 36 от 21 юли 2009 г. за условията и реда за упражняване на

държавен здравен контрол. Оценка на въздействието на факторите на средата върху здравето на хората. Оценяване на ОВОС.

- **14 служители** по тема: Повишаване ефективността на държавния здравен контрол върху лечебни и здравни заведения на територията на област Смолян.

- **32 служители** по тема: Усъвършенстване на наказателната дейност за ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на Смолянска област.

- **16 служители** по тема: Нови моменти в законодателството по Финансово управление и контрол в публичния сектор и повишаване на квалификацията и опита на кадрите, ангажирани с функционирането на системите за контрол в РЗИ- Смолян

За повишаване на квалификацията са важни и перманентната самоподготовка и обмен на добри практики с колеги от други РЗИ.

ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ

Осигуреността с компютърна техника и развитието на информационната инфраструктура в инспекцията през годината са подобрени в резултат на системни усилия и с подкрепа на МЗ.

В края на 2021 г. планираното обновление е постигнато - обновени са ИКТ техника, локалната мрежа за данни и телефония. Информационната система на РЗИ - Смолян отговаря на изискванията за мрежова и информационна сигурност. С вътрешни правила са уредени общите изисквания за мрежовата и информационна сигурност. Отчитайки наличния в инспекцията софтуер и хардуер своевременно е инсталиран коригиращ софтуер с цел поправяне и елиминиране на „дупките" в сигурността. Актуализирани са схемите на локалната мрежа и правата за достъп на служителите.

На работните станции е инсталиран съвременен базов и приложен софтуер W10/Office2016), заложено е автоматично обновяване и защита с надеждна антивирусна програма (Symantec). Регламентирани са правата за достъп. Въведена е политика за смяна на пароли мах. 180 дни. Извършва се архивиране на локалните данни, на базите данни от програмен продукт (ПП) за отчитане движението на биопродуктите в НЗБ, ПП Труд и работна заплата „ТЕРЕС". През годината са извършени проверки на антивирусната защита, както и на правата за достъп до информационни ресурси. На служителите е предоставен материал-обучение за киберхигиена. Изградена е добра инфраструктура за провеждане на онлайн срещи: две зали с IP екрани, 8 мултимедийни компютри, нови лаптопи. Не са регистрирани инциденти с мрежовата и информационната сигурност.

Подадена е в срок информацията за годишния отчет на РЗИ в Интегрираната информационна система на държавната администрация (ИИСДА). Своевременно се актуализират данните в Административния регистър, в Портала за отворени данни на Р България, при защита на личните данни. Предоставена е информация на системния интегратор, свързана с утвърдени проекти и бюджетни разходи за планираните дейности по системна интеграция през 2021 г.; текущо са актуализирани данните в Регистъра на информационните ресурси на ДАЕУ (РИР); изготвени са бюджетни прогнози за 2021-2023 г. в областта на електронното управление и информационните и комуникационните технологии (ИКТ); осъществяван е електронен обмен на документи с кореспонденти, участващи в СЕОС; организиран е електронен документооборот на чувствителна

информация с кореспонденти, които не са присъединени към СЕОС – аптеки, граждани и др.; информацията за месечния/тримесечния трансфер по СЕОС е подавана в срок. Активно е работено в платформи, реализиращи е-услуги на други администрации (НАП, НСИ, НОИ, МФ, МП, МС, ДАЕУ, ИА Околна среда и др.).

Наши служители участваха в работна група по проект за изграждане на платформа за ЕАУ на МЗ, като част от НЗИС.

Редовно е обновявана интернет страницата на инспекцията. Публикувани са ежедневни данни за заболяемостта от Covid-19 в област Смолян, текущи, извънредни и др. съобщения или материали.

Извършени са редица дейности за повишаване нивото на мрежовата и информационната сигурност в РЗИ: изградена е нова локална мрежа, осигуряваща централно захранване на мрежовите елементи и елиминиране на възможностите за прекъсване или нерегламентиран достъп; изведен е от експлоатация сървър 2003 Eserver xSeries 235, морално и физически износен и са създадени нови споделени мрежови пространства за съхранение на информация; осигурена е надеждна антивирусна защита на работните станции, компютърните станции работят с актуална операционна система Windows 10, която се обновява автоматично; актуализирани са схемите на локалната мрежа и правата за достъп на служителите. Организирано е архивиране на базите данни: програмен продукт (ПП) за отчитане движението на биопродуктите в НЗБ, ПП Труд и работна заплата „ТЕРЕС“, архивира се сървъра.

Основната част от електронната дейност на инспекцията се осъществява чрез уеб-базирани информационни системи, поради което интернет свързаността е предпоставка за нормален работен процес. От съображения за киберсигурност на служителите са осигурени КЕП за идентификация при вход в уеб-системите (там, където е приложимо).

Цифровизацията на дейности, регламентирана в огромна нормативна база, често променяща се, е труден и бавен процес, поради което паралелните ИС увеличават натовареността на служителите и са предпоставка за грешки. Примери за дублирани процеси: ПП НеІВ (движение на биопродуктите) и модул Ваксини-справки в НЗИС; ИС за контролна дейност и проверка на обекти и продукти (СКДПОП) и вътрешни системи за отчет 41 в РЗИ. Въпреки натовареността, повечето инспектори отразиха проверките, направени през 2021 г. и в двете системи. Констатацията ни е, че получената обобщаваща справка от СКДПОП не съдържа част от отчетените данни и на този етап не способства за подобряване/облекчаване на отчетността в РЗИ.

Извършена е огромна работа по различните модули на ИС Ковид-19 /РЗИ, Легла, Лаборатории, Ваксини/, оказана е методична помощ на ЛЗ.

И през следващата година ще продължи оптимизирането на процесите по административното обслужване на гражданите чрез цифровизация на процеси/регистри/услуги на РЗИ и за налагането на единен модел на работа в цялата страна. Отчитаме необходимост от повишаване на дигиталната компетност на служителите - чрез самообучение и организирани курсове.

За противодействие на корупцията през годината: В гишето за административното обслужване е осигурена информация за сроковете, цените и изискванията за получаване на съответната услуга; Издадена е заповед за разпределяне на контролираните обекти и е извършена ротация на служителите; Провеждани са

инструктажи на инспектори за недопускане случаи на корупционни прояви спрямо подконтролни обекти и лица. Актуализирани са Вътрешните правила за административно-наказателното производство с цел намаляване на риска от корупционни прояви; Всички служители са подали декларациите по ЗПКОНПИ, които са публикувани в интернет страницата на инспекцията и са попълнили декларации за спазване на Етичния кодекс, направена е оценка на почтеността на служителите; Публикуват се своевременно обявленията за конкурси за държавни служители; Актуализира се раздел „Антикорупция“ на интернет страницата на инспекцията. Проведено е анкетно проучване на удовлетвореността на гражданите от предоставяните от услуги, с цел прозрачност и недопускане на корупционни прояви.

За осигуряване на ефективна защита на личните данни, обработвани в изпълнение на законово регламентираните задължения на РЗИ и при предоставянето на административни услуги, са прилагани стриктно **Регламент (ЕС) 2016/679 на ЕП и на Съвета от 27 април 2016 година** относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни (Общ регламент относно защитата на данните/GDPR) и Закона за защита на личните данни. Назначеното длъжностно лице по защита на данните притежава експертни познания в областта на законодателството и практиката в това направление, перманентно наблюдава работата на служителите и повишава осведомеността им.

Правната помощ в РЗИ–Смолян се осигурява от юрист по договор. Той осъществява процесуалното представителство на РЗИ пред органите на съдебната власт и оказва правна помощ при решаване на проблеми, свързани с дейността на РЗИ. Юристът изпълнява и предварителен контрол по законосъобразността на договорите, по които РЗИ е страна и граждански договори. Създадена е организация за срочно завеждане и връчване на административно-наказателните преписки, както и за изпращане на наказателните постановления за принудително събиране до НАП в сроковете, утвърдени с ДОПК. Със заповед са определени двама служители – гл. счетоводител и гл. експерт, за работа със системата за електронно регистриране на НП.

Наказателната дейност през годината бележи ръст. За нарушения с реален здравен риск са издадени 8 заповеди и 17 бр. 48-часови предписания за спиране експлоатацията на обекти или части от тях или реализацията на стоки и продукти; 94 АУАН и 82 бр. наказателни постановления, с наложени глоби и имуществени санкции на обща стойност 41 800 лв.

Основни показатели за наказателната дейност, сравнени с предходните години:

ПОКАЗАТЕЛИ	**2018 г.**	**2019 г.**	**2020 г.**	**2021 г.**
Брой издадени през периода наказателни постановления (НП)	**20**	**39**	**69**	**82**
Сума в лева на издадените НП по глоби и имуществени санкции	10 125 лв.	19 650 лв.	26 200 лв.	41800 лв.

Брой връчени през периода НП	**19**	**36**	**49**	**74**
Сума в лева на глобите и имуществените санкции по връчените през периода НП	9 825 лв.	16 050 лв.	20 900 лв	39 200 лв
Брой доброволно платени през периода НП в РЗИ	**8**	**17**	**19**	**42**
Сума в лева на доброволно платените през периода НП в РЗИ	1 875 лв.	2 450 лв.	4 900 лв.	17 500 лв
Брой изпратени през периода НП за принудително събиране	**21**	**19**	**22**	**35**
Преведена сума в лв. през периода от НАП на РЗИ в резултат на принудително събиране	9 441,03 лв.	7 420,85 лв.	11 579лв.	21 300 лв.

Създадена е необходимата организация за срочно завеждане и връчване на административно-наказателните преписки, както и за изпращане на наказателните постановления за принудително събиране до НАП в сроковете, утвърдени с ДОПК. Със заповед са определени двама служители – гл. счетоводител и гл. експерт, за работа със системата за електронно регистриране на НП. Обжалваните НП са **14** на стойност **8 900** лв., от които **12** са потвърдени за **6 200** лв. и 2 са в процедура. В РЗИ са платени **11** НП от минали години за 3500 лв., а в НАП 29 бр. на стойност – 4657 лв. Потвърдени НП през 2021 г. от 2020 г. са **6** за 1800 лв., които са подадени към НАП.

Жалби

През 2021г. са постъпили общо **158 жалби и сигнали** - 119 по ДЗК, 36 за медицински дейности и 3 по НЗБ. Най-често са били за нарушаване на противоепидемичните мерки /57/, следвани от недоволство от медицинската експертиза , медицинско обслужване /12/. От жалбите **24** са основателни, **94** неоснователни и **40** пренасочени по компетентност към други ведомства.

За всяка жалба е извършена задълбочена проверка за изясняване на всички факти и е изготвян отговор в срок. В случаите на установено нарушение е предприета мярка за административна принуда.

Организацията на административното обслужване и предоставяне на услугите са разписани в утвърдените „Вътрешни правила за реда и организацията на административното обслужване в РЗИ-Смолян“, Харта на клиента и още 34 вътрешно-нормативни документа, от които **6** са комплексни (вътрешни) и изготвени съвместно с РИОСВ, ИАЛ, ИАМН, РЗОК и др. Всички се основават на Административно-процесуалния кодекс, Закона за администрацията, Закон за достъп до обществена информация, Закон за електронното управление, Наредбата за административното

обслужване, Наредбата за административния регистър и др. Всички основни вътрешно нормативни документи са включени в електронната структурата на СФУК и са достъпни за служителите в споделена директория на сървъра на РЗИ-Смолян.

Административното обслужване се осъществява на принципа на „едно гише" и „комплексно административно обслужване", като се извършва в две административни сгради – на РЗИ-Смолян и стоматологичната поликлиника – РКМЕ. Осигурен е непрекъсваем режим на работа с потребителите в рамките на обявеното за звеното работно време, както за „едното гише", така и за касата. Те работят за улеснение на гражданите от 8.30 до 17.00 часа без прекъсване.

Осигурени са възможности за дистанционни административни услуги чрез подаване на документи по електронна поща; системата за сигурно електронно връчване, чрез лицензиран пощенски оператор.

Документооборотът в инспекцията е организиран чрез автоматизирана електронна система Евентис R7. Тя е в съответствие с единния технически протокол, утвърден от Държавната агенция за електронно управление. Документи се изпращат до регистрираните администрации само по електронен път чрез Системата за електронен обмен на съобщения (СЕОС). Използва се и Системата за сигурно електронно връчване на ДАЕУ за обмен на документи с администрации, които нямат системи за електронен обмен на документи. Всички постъпили документи се обработват, съгласно вътрешни правила за вход и изход, електронно разпределяне на задачите, сроков контрол върху изпълнението им, създаване на електронен архив и възможност за проследяване на документи в преписка. Регламентирани са и правилата за достъп и работа с регистрите в Средата за междурегистров обмен, получаването по електронен път на удостоверения от основните регистри, с оглед предоставяне на административни услуги на граждани и организациите, без да е необходимо заявителят да предоставя информация или доказателствени средства.

В деловодната система са регистрирани **19 196** бр. документи, с **670** повече от 2020г. По канала за електронен обмен са изпратени **4139** бр. и са получени **5717** бр. документа. Автоматичният документооборот и регистрираните с него проблеми се отчитат тримесечно на ДАЕУ.

През 2021 г. административните услуги на РЗИ са електронизирани, като се предоставят чрез Единен портал за достъп до електронни административни услуги, администриран от ДА „Електронно управление". Част от тях са от ниво III и IV, което позволява те да се заявяват, заплащат и предоставят по електронен път. Предоставена е и възможност за електронно заявяване на услуги чрез ел. поща. За пълноценно използване на електронните услуги, предлагани от Регионална здравна инспекция - Смолян, е необходим Квалифициран електронен подпис, както и регистрация в Системата за сигурно електронно връчване.

През 2021 г. са извършени общо **1734 бр.** административни услуги, с 21,78% по – малко от 2020 г. - **2217 бр.** С най-голям относителен дял от предоставените услуги са - регистрация и заверка на лична здравна книжка – 54% и вписване в регистъра на обектите с обществено предназначение – 10%.

Значително повече са постъпилите заявления за **достъп до обществена информация** – 49, при около 20 средно за последните години**.** Всичките заявления са за

служебна информация, свързана с отчетната ни и контролна дейност, във връзка с пандемията – разпределение на лекарства за лечение на Ковид-19, информация за лечебни структури, за лечение. В рамките на 14 дневния срок са издадени **45** решения, 1 препратено към МЗ за отговор по компетентност, 1 препратено към ИАЛ за отговор по компетентност, 1 писмен отговор и 1 е изпратено до лицето за уточняване на исканата информация (лицето не е коригирало запитването в законовия 30-дневен срок). Не са предприемани действия за удължаване срока за достъп до обществена информация. Поисканата информация е предоставена във формата, поискана от заявителя. Не са постъпвали искания за предоставяне на информация от обществения сектор за повторно използване.

Всички административни услуги са предоставяни в срок при спазени изисквания за законосъобразност. Няма обжалвани по реда на Закона за административните нарушения и наказания, както и оплаквания от граждани за лошо обслужване. Не са получавани сигнали за корупция в поставената пощенска кутия за сигнали за корупция и в сайта на РЗИ - Смолян.

За подобряване на качеството на административното обслужване ще се работи за внедряване на нови електронни административни услуги и оптимизиране начините за предоставянето им и каналите за получаване на обратна информация от потребителите. Ще се предприемат действия за усъвършенстване на професионалната компетентност на служителите за повишаване на качеството на предоставяната информация в аспект яснота, точност и пълнота и на собствените стандарти за административно обслужване.

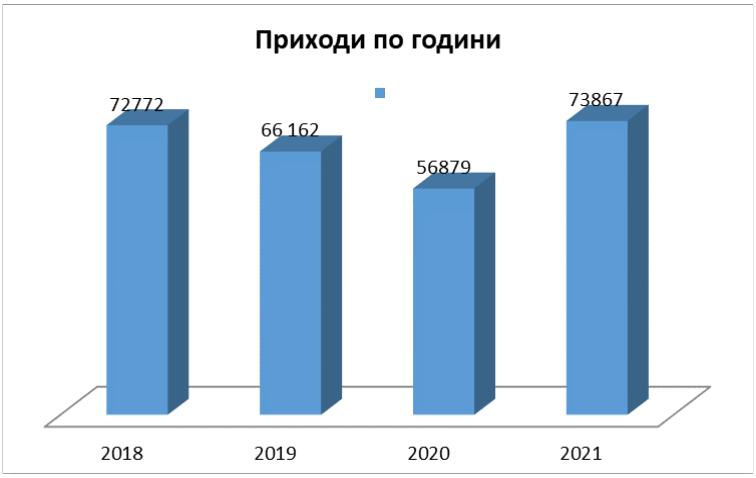
БЮДЖЕТ И ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ

Бюджетът на РЗИ-Смолян за 2021г. възлиза на 1 596 910лв., с 20,81% по-висок от този през 2020г./1 321 827 лв./, в т.ч.:

- заплати, допълнителни възнаграждения и осигуровки- 1 249 876 лв. /950 859 лв. за 2020 г./
- издръжка - 284 886 лв. /330 000 лв. за 2020 г./
- капиталови разходи – 40 900 лв. /40 968 лв. за 2020 г./

В края на годината относителният дял на средствата за заплати е 79% /при 71,94% за 2020 г. и 76,38 % за 2019 г./

Приходите се формират от субсидии от републикански бюджет; такси за извършени услуги на физически и юридически лица; административни глоби и санкции по наказателни постановления; приходи от наеми. Реализирани са приходи в размер на **73 867** лв., което е **86,90%** от планирания годишен размер,

най-висок в 4 годишния наблюдаван период. Изпълнението на плана през 2021 година е по-високо от миналогодишното с **16 989 лв.**, дължащо се основно на приходите от глоби, с **12 550 лв.** повече. Ръстът е благодарение на засилване контролната дейност за спазване на противоепидемичните мерки. За първи път е изпълнен плана за държавните такси.

Лабораториите, функциониращи в РЗИ, работят основно за обективизиране на държавния здравен контрол. Дейността за изследвания, поискани от външни потребители, е сведена до минимум, но въпреки това най-голям дял на приходите от такси са реализирани именно от лабораториите.

Вид приходи	Приходи за 2018 г.	Приходи за 2019 г.	Приходи за 2020 г.	Приходи за 2021 г.	Сравнение с предходна година
Общо	**72 772**	**66 162**	**56 878**	**73 867**	**16 989**
Такси	64 608	62 337	47 215	51 722	**4 507**
Глоби	9 728	2 450	8 250	20 800	**12 550**
Наеми	1 417	1 199	1 308	1 308	**0**
Други	**-2 981**	**176**	**106**	**115**	**9**

РЗИ-Смолян приключи финансовата 2021 г. без неразплатени задължения. Разходите през годината са осъществени при спазване на принципа на икономичност, ефективност и целесъобразност. Осъществен е предварителен контрол за законосъобразност преди извършване на разходите и е приложена системата на двойния подпис. В структурата на разходите основна част е дела за работни заплати, обезщетения и осигуровки – 78,97 % от общите разходи.

Разходите за заплати, допълнителни възнаграждения и осигурителни вноски са в общ размер на **950 859 лв.,** при план **977 212 лв.** или **97,30** % изпълнение от планирания годишен размер.

Индивидуалните месечни заплати на служителите на РЗИ-Смолян са увеличени със **7%** от 01.01.2021 г. в съответствие с Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация, Вътрешните правила за заплатите на служителите в здравната инспекция и ПМС № 408/23.12.2020 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2021 г.

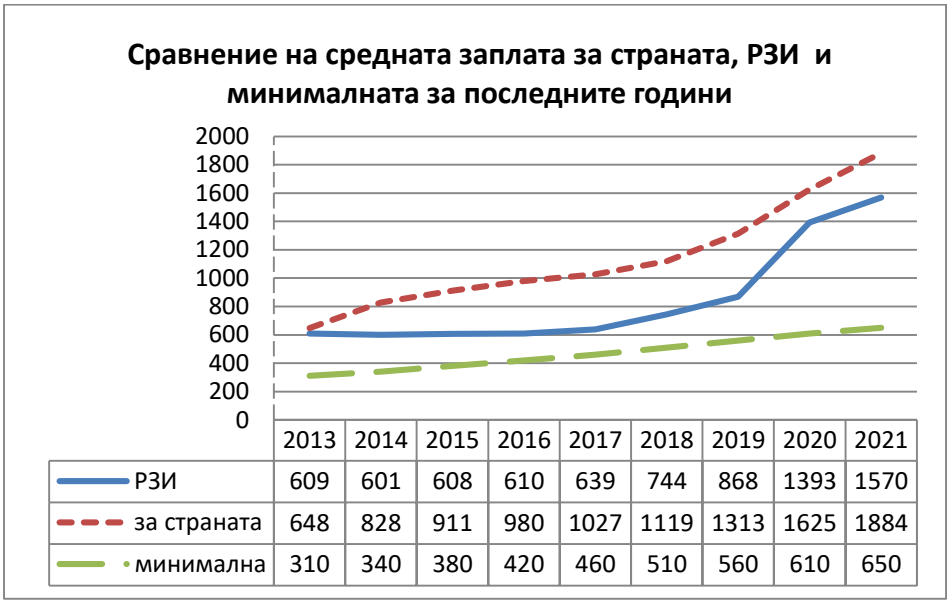
В изпълнение на ПМС № 414 от 01 декември 2021 и заповед на министъра на здравеопазването № РД-03-565 от 23.12.2021 г. са изплатени допълнителни разходи на служителите осъществили дейности по предотвратяване на разпространението на COVID – 19 в размер на **138 141 лв.** (138 141 лв. първа линия + 28 640 лв. за ваксини).

Средната годишна работна заплата на 1 лице от персонала е нараснала с 12,67% спрямо 2020 г.

СРЗ на служителите в РЗИ-Смолян, въпреки увеличенията й и допълнителните възнаграждения за дейностите по предотвратяване на разпространението на COVID -19,

изостава с 16,67% (314 лв.) от средната заплата за страната в обществения сектор, макар че през последните 2 години натовареността и отговорността нараснаха неимоверно. В годините и днес трудът на служителите на РЗИ е недостатъчно оценен. Това действа демотивиращо на служителите и непривлекателно за нови добри специалисти, от каквито инспекцията има остра нужда и епидемичната обстановка го изисква.

В абсолютни стойности това е представено на таблицата.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
РЗИ	609	601	608	610	639	744	868	1393	1570
за страната	648	828	911	980	1027	1119	1313	1625	1884
минимална	310	340	380	420	460	510	560	610	650

Средствата за издръжка за 2021 г. са в размер на **284 886** лв., при план **265 912** лв.- 107,13% изпълнение и намаление с 11,68% спрямо 322 540 лв. за 2020 г. Преразходът е за сметка на реализираната икономия от перо персонал.

На 100% са усвоени и средствата за дейности по национални профилактични програми в размер на 5 912 лв.

Финансовото управление и контрол е цялостен процес, интегриран в дейността на РЗИ. Въведена е **Система за финансово управление и контрол (СФУК)**, включваща политики и процедури, адаптирани към дейността на инспекцията и осъществявани от ръководството и всички служители. Попълнен е Въпросник за състоянието на системата през 2021г. и изготвен доклад за състоянието на СФУК, изпратен в МЗ.

СТОПАНСКО ОБСЛУЖВАНЕ

Инспекцията разполага с хубава сграда на три етажа в центъра на града. Строена е специално за ХЕИ през 1963 г. Поддържана е и е в много добро състояние заедно с прилежащите й територии. Удовлетворява нуждите ни за момента. Предвижда се преустройство на приземния етаж за целите на РКМЕ, с което ще се създадат по-добри условия за работа и улеснен достъп на хората с увреждания. Масивна, неизползваема сграда има инспекцията и в гр. Мадан, за която в края на 2019 година е предложено на МЗ да започне процедура за предоставяне за ползване на община Мадан, поради отпаднала за нас необходимост. Не сме информирани за развитието на процеса.

Работните кабинети са обзаведени и оборудвани с необходимите мебели и техника и създават комфортни условия на труд. Осигурено е локално парно отопление през студените месеци на годината. Достъпът до входа на сградата е адаптиран съгласно изискванията за достъпна среда в урбанизирани територии. Осигурен е стълбищен робот, за достъп на хора с увреждания до всеки етаж на сградата. През годината е извършен основен ремонт на сервизните помещения и коридори в ниската част на сградата, изградена е нова ВиК и електрическа инсталация. Осигурено е водоподаване и топла вода в пробовземната. Част от покрива на същата сграда керемидите са заменени с ламарина, като устойчиво решение против падащият през зимата лед и сняг.

Закупен е климатик за сървърното помещение за непрекъсната денонощна климатизация при всички условия, за правилното съхранение и на телекомуникационно оборудване, видеонаблюдение и друга електроника, както и на антигените тестове на инспекцията.

Поетапно се заменят осветителните тела на инспекцията с по-икономични и качествени LED лампи (вече около 50% са подменени).

В експлоатация е въведен нискотемпературен фризер, свързан към компютър със софтуер за регистриране и документиране на температурните данни, който е включен към ел. мрежа поддържана от генератора с автоматичен пуск, както и съпътстващ UPS за по-добра защита при пад на ел. напрежение. В края на годината е извършен профилактичен преглед от фирмата – доставчик. С цел подобряване на дейността по спазване на хладилната верига и повишаване сигурността на съхраняване на предоставените от МЗ биопродукти е изградена система, която при спиране на електричеството подава сигнал със с обаждане по GSM и SMS на определени служители. За транспортирането на биопродукти от МЗ до РЗИ е закупена хладилна чанта от висок клас и електронен термометър отчитащ температурата вътре в нея. Осигурени са в достатъчно количество хладилни чанти и охладители.

На основание чл.265, ал.1, т.2 от Наредбата за устройството, безопасната експлоатация и технически надзор на съоръженията под налягане се извърши периодичен технически преглед (на 4 год.) на водогрейния котел и съпътстващите мощности от лицензирана фирма.

В началото на отоплителният сезон е направена ревизия на електрическото табло и парната инсталация, за което е съставен протокол от гл. специалист - поддръжка.

Започна смяна на съществуващата и изграждане на нова система за видеонаблюдение, с която ще се обхванат още 4 критични точки в РКМЕ и административната сграда.

Извършени са ремонтни дейности и доставени нови мебели за кабинетите на гл. секретар и директор НЗБ, на отделни елементи от санитарните възли и работни помещения - подмяна на щори, носачи, комарници и обков на прозорци.

С отпуснати от МЗ капиталови и собствени средства се замениха старите и често развалящи се уреди - дейонизатор и водна баня в ЛИ, пералня, машина за рязане на храсти и косене.

Извършена е метрологична проверка на манометри, клапани на автоклави. Пожарогасителите са проверени, презаредени и поставени на указаните места.

Застраховано е имущество, стопанисвано от РЗИ-Смолян (сграден фонд, машини, съоръжения и оборудване). В инспекцията са въведени противоепидемични мерки, съгласно заповедите на министъра на здравеопазването. Осигурени са добри условия на работа на служителите, периодично се раздават лични предпазни средства, на 4 места в сградата са поставени диспенсъри с дезинфектанти.

Чрез сключени договори с външни фирми е осигурена охраната на сградата, охраната със СОТ на касата и склада за химикали, техническия надзор и поддръжката на отоплителната инсталация и котел, доставката на ел. енергия, гориво за служебните автомобили и др.

Поддържат се в изправност системата за осветление, отопление, канализация, телефони, компютърна техника, интернет и противопожарната инсталация. Ежегодно се извършва профилактика на котела за парно отопление и преди отоплителния сезон се профилактиктира инсталацията, от специализирана фирма.

Служителите в Златоград и Девин използват помещения, предоставени от общините, в добро състояние.

Транспортното обслужване е осигурявано от 4 автомобила като 3 от тях са над 12 години с пробег над 250 000 км. Поддържат се в добро техническо състояние. Всеки автомобил има електронно досие, в което се следи разхода на консумативи, горива, масла, смяна на филтри, застраховки, технически прегледи и ремонтите, снабдени са с GPS системи. Всички автомобили са преминали годишен технически преглед, направени са необходимите застраховки, закупени са винетни стикери. Движението им се извършва съгласно утвърден месечен график, с което се постигна оптимизиране натовареността на автомобилите, с цел икономия на горива.

Предвид силно пресечения планински терен, с преобладаващи второ и третокласни пътища и голямата натовареност на превозните средства, имахме неотложна нужда от закупуване на нов лек автомобил с висока проходимост. В края на годината, след пазарно проучване и отпуснати капиталови разходи е сключен договор за покупка на нов автомобил, който ще бъде доставен през 2022 г.

С общите усилия на целия колектив и сериозната работа на ръководството на РЗИ са изпълнени основните задачи в годишния план и огромна по обем работа по овладяване на епидемичния процес на Ковид-19. Не са допуснати груби нарушения на трудовата дисциплина, както и непрофесионално свършена работа. Постигнатото е показано на таблицата за общите показатели на дейността:

Година / Показател	2021 г.	
	план	изпълнение
1. Общ брой проверки	4 081	4 902
2. Среден брой проверки на 1 щ. дл.	72	88
3. Ср. кратност на проверките в 1 обект	1.7	1.9
4. Наложени глоби – средно на 1 щ.дл.	200	755.36
5. Собствени приходи на 1 щ. дл.	900	1 319.05
6. Имунизационен обхват	96%	97.21%
7. % лекари със специалност	75%	80%

Отчита се добро изпълнение на показателите, като тези по т.4 -7 са подобрени, и то в условията на пандемията.

Днес приоритет на здравната система в областта продължава да е борбата с Ковид-19 – ограничаване на разпространението на заразата, чрез контрол за спазването на ПЕМ, епидемиологичен надзор, диагностика и лечение на болните, както и привличането на хората да се ваксинират. Въпреки полаганите много усилия в нашата област обхватът е незадоволителен- 14,6% със завършен курс в края на годината, при 19,6 за страната.

ДЕЙНОСТ ЗА ОВЛАДЯВАНЕ НА ЕПИДЕМИЯТА ОТ КОВИД-19

През годината са **регистрирани 6091 случая потвърдени на COVID-19 което е заболяемост 5978,2**‰ **при 2075 заболели /заболяемост 2004,21**‰/ за 2020 г. Месечното разпределение на случаите показва два пика: м. февруари – м. април, с най-голям брой заболели през м. март и от края на м. август до края на годината, с най-много случаи през м. ноември. Засегнати са организирани колективи – производствени предприятия, детски и учебни заведения и институции за предоставяне на социални услуги. Своевременно са предприемани съответните противоепидемични мерки за ограничаване на заболяемостта.

По-сериозен брой диагностицирани са в общините Смолян, Девин и Златоград.

По пол заболелите са 44,86 % мъже и 58,41% жени. Засегнати са всички възрасти, като 68,34% са над 50 годишна възраст. Най-засегнати са хората във възрастов група над 65 г.

На всички потвърдени случаи е извършено епидемиологично проучване, установени са контактните лица и са предприети мерки за изолация и карантина. Карантинирани са 7470 контактни лица. Хоспитализирани в лечебни заведения за болнична помощ са 2859 лица или 47% от случаите, а останалите са на домашно лечение, наблюдение от личния лекар и изолация.

Заболелите ваксинирани лица са 466 или 7,65%, от тях хоспитализирани 37% и починали 4,07%.

Смъртните случаи са 470, смъртността- 461,29 на 100 000 и леталитет 7,7% /при 191 починали, смъртност 184,48 на 100 000 и леталитет 9,20% за 2020 г./. Както и предходната година тези показатели остават по-високи от средните за страната. Средната възраст на починалите лица е 72,2. В ЛЗБП са лекувани 93% от починалите. При 186 лица или 39,57% е имало необходимост от интензивно лечение. Неваксинирани са 96% от починалите.

В сравнение с 2020 г. не се наблюдава промяна на възрастовия профил на починалите лица. 66% от тях са на възраст над 70 години със съпътстващи заболявания /диабет, сърдечно, белодробно, неврологично, онкологично, бъбречно/. По пол са 276

мъже/58,72%/ и 194 жени /41,27%/.

Високите показатели за смъртност и леталитет са най-вероятно обусловени от фактори като застаряващото население в областта, с множество придружаващи заболявания, възрастовото разпределение на потвърдените случаи, ниското ваксинално покритие, както и несвоевременно потърсена медицинска помощ.

Регистрирани са 5 епидемични взрива от COVID-19 в най-рисковите места за разпространение на инфекцията - 2 лечебни заведения и 3 институции за предоставяне на социални услуги. Два от взривовете са през м. март /хоспис гр. Мадан и ДВПР с.Ровина/, останалите през м. септември /СБР гр. Рудозем/ и ноември /ДПЛПР с.Петково и ЦНСТ с. Павелско/**.** Епидемиологичните проучвания показват, че най–вероятно заразата е внесена отвън чрез персонала или нови потребители. Предприети са необходимите противоепидемични мерки за ограничаване разпространението на инфекцията в съответните институции, изолация, лечение и наблюдение на потвърдените случаи и карантина на контактните лица.

Ежемесечно се извършва насочен контрол по спазване на противоепидемичните мерки в социалните домове в областта. В изпълнение на Заповед № РД-01-973/26.11.2021г. на МЗ се констатира, че 48,29% от персонала в социалните домове – ДСХ с. Фатово, ДПЛПР с. Ровина и с. Петково се допуска до работа с валиден документ за ваксинация, 10,2% с валиден документ за преболедуване. Служителите без сертификати извършват изследвания с бързи антигенни тестове на място, като за проведеното изследване се съставя протокол, подписан от работодателя и изследваните лица.

Във връзка с предприемане на незабавни и последователни мерки по отношение опазване здравето на лицата, настанени в специализирани институции за социални услуги, редовно се предоставят бързи антигенни тестове за диагностициране на COVID-19 за профилактично ежемесечно изследване на всички потребители и персонал.

Редовно се оказва методична помощ и са дадени указания за стриктно спазване на противоепидемичния и дезинфекционен режим в обектите, периодичен инструктаж на персонала за правилната употреба на личните предпазни средства, незабавно информиране при поява на клинични оплаквания и поведение при потвърден случай с цел своевременна изолация и карантина.

Към 1 януари 2022 г. са поставени общо 38 844 ваксини срещу Ковид-19. Със завършен имунизационен цикъл са 19 630 или 21,2% от населението. С бустерна доза са 2 969 лица- 3%. През 2021 г. поставените дози са 38 819. Ваксинационното покритие в отделните общини варира от 8% (Доспат) до 28% (Златоград).

Най-препочитаната ваксина е Comirnaty - 61,4%. Втора по предпочитание е еднодозовата ваксина Janssen – 20,4%. Растящ интерес към ваксинацията се наблюдава до м. април и през м. октомври-ноември.

Във ваксинационния процес са участвали 62 ОПЛ, 4 ЛЗБМП, 2 МЦ, РЗИ. Разкрити бяха 11 временни имунизационни пункта, покриващи 10 общини. Определени са и 3 ваксинационни пункта за ваксинация на деца от 5 до 11 годишна възраст. 59% от ваксините са поставени от ОПЛ, 18% от РЗИ и 23% от други ЛЗ. Най-висока активност регистрираха ОПЛ от Златоград.

Положени са много усилия от РЗИ за активиране на ваксинационния процес –

изготвени и издадени са информационни материали за ползите от ваксините, проведени са срещи и разговори с работодатели, многократно е търсено съдействие от кметове на общини за изготвяне на списъци на желаещи за ваксинация. Осигурени са мобилни екипи за обхващане на трудноподвижни хора и в труднодостъпни населени места, като до момента са ваксинирани 513 лица. Проведени са срещи с директори на училища и детски заведения, организирани съвместно с РУО и МОН, за повишаване информираността на педагогическия и непедагогически персонал по въпроси, свързани с безопасността на ваксините срещу COVID-19. РЗИ в партньорство с община Смолян и Областната организация на БЧК организира и проведе срещи на населението от областта и медицинските специалисти с проф. Кантарджиев за ползите от ваксинацията, ефективността и безопасността на ваксините. Изготвена, отпечатана и разпространена е брошура за ваксинацията срещу ковид.

Редовно ежеседмично се осигуряват всички видове ваксини на ОПЛ и ВИП съобразно дадените заявки. Изградена е система за наблюдение и записване показателите на нискотемпературен фризер за съхранение на Covid ваксина.

Постоянно се оказва организационно-методична помощ на медицинските специалисти по въпроси за ваксинопрофилактиката, правилното съхранение, прилагане и отчитане на проведените ваксинации. Своевременно се информират всички медицински специалисти, които прилагат ваксини, за кратките характеристики на препаратите и промените в тях. Оказвана е методична помощ на Временни имунизационни пунктове и ОПЛ за работа с модул Ваксини от НЗИС и за корекция на вписани данни - по процедура, утвърдена от МЗ. Целогодишно е съдействано на граждани и лекари за изтегляне на сертификати. Със стартиране на месечната отчетност за направените бързи антигенни тестове в Информационна система за популационен имунитет (ИСПИ) са оказани методична помощ и контрол върху лабораториите от областта за изпълнение на задълженията, произтичащи от заповедта на министъра на здравеопазването.

Имунизационният обхват остава незадоволителен. Силно негативна е настройката на голяма част от населението, не вярват в ползите на ваксините и, че ще боледуват тежко.

За осигуряване на лабораторен контрол за откриване на инфекцията, от МЗ са получени 17 940 бр. бързи антигенни теста, разпределени в ЛЗ, СМДЛ и използвани за нужните на надзора от РЗИ; със средства по ПМС № 90 от 11.03.2021 г. са закупени 12 000 бр. бърз тест за детекция на SARS-CoV-2 антиген, 2 000 бр. бърз тест за антитела IgG/IgM, 1 000 бр. бърз комбиниран тест за детекция и разграничаване на SARS-CoV-2 + Influenza A + Influenza B + RSV, 500 бр. – бърз тест за SARS-CoV-2 от слюнка; 192 бр. – количествен тест SARS-CoV-2 IgG ELISA kit.

Сключени са 8 договора с ЛЗ и СМДЛ, отговарящи на условията за предоставяне на безплатни антигенни тестове и издаващи цифов сертификат, на територията на област Смолян. Осигурихме функционална възможност за издаване на цифров COVID сертификат на ЕС при проведен бърз антигенен тест в лабораторията на инспекцията.

Още 19 000 бр. антигенни тестове са получени от Логистично-координационния център, както и 2428 литра дезинфектанти, 4200 защитни облекла, 60 500 защитни маски, 30 000 ръкавици, 12 000 калцуни, 1560 шлема, 8 кислородни концентратора и по 90 бр.

пулсоксиметри за нуждите на ЦСМП и на Ковид зоните. Изготвени са 364 протокола, с които част от тях са разпределени към ЛЗ, ЦСМП, Областна администрация (за подпомагане на изборния процес) и други институции в риск.

Периодично са изготвяни, обработвани и изпращани писма, справки, заявки и приемно-предавателни протоколи от и към лечебни заведения, логистичния щаб и МЗ относно получаването и разпределението на лични предпазни средства във връзка с борбата с COVID-19. Стриктно се следи наличността им, както и тяхното целесъобразно разпределение към ЛЗ.

За ограничаване разпространението на новия коронавирус, Областният Оперативен щаб, под ръководството на областния управител, на своите редовни заседания обсъжда епидемичната обстановка и предприе мерки за забавяне скоростта на заразяване и възможност на лечебната мрежа да поема нуждаещите се.

Със заповеди на РЗИ са определени броят на леглата за всяка болница - не по-малко от 20% от общия им брой и алгоритъма за координация на ЛЗБМП по отношение на болните с Ковид-19. Предоставени на всички ЛЗ са множество информационни и инструктивни материали за вируса, болестта, лечение, ЛПС, оценка на риска от заразяване, дезинфекция и др, изпратени от МЗ. РЗИ обобщава заявките на ЛЗ за ЛПС, дезинфектанти, към Националния логистичен център, а към МЗ необходимостта от лекарства за Ковид-19.

Извършена е огромна писмена работа за изготвяне на информации, справки, отчети към МЗ, НЦЗПБ, НЦОЗА. Проведени са множество работни срещи с представители на различни браншове за указване прилагането на ПЕМ.

По контрола на противоепидемичните мерки /ПЕМ/ са извършени 3020 проверки, 42 съвместни проверки с други институции и 1705 за спазване на карантина. 2654 от проверките са в обекти с обществено предназначение, търговски обекти, ЗОХ, на обществен транспорт и производствени предприятия Връчени са 51 предписания за спазване на карантината.

За установено неспазване на мерките са издадени 89 АУАН и 11 предписания за спиране експлоатацията на обекти, преминали в заповеди за спиране, поради масово заразяване на работещите.

Противоепидемичната дейност на РЗИ е била прозрачна, в съответствие със заповедите и указанията на МЗ и решенията на Областния оперативен щаб. Взето е участие в 18 заседания на щаба, 22 брифинга, ежеседмично се предоставя обобщена справка за епидемичната ситуация - брой заразени, за наблюдаваните рискови групи, хоспитализираните и починалите, на областен управител, кметове и медии. Директорът на РЗИ на всеки брифинг и интервюта, е призовавал хората да бъдат отговорни, да спазват ПЕМ и пазят себе си и околните.

Работено е прецизно с НЗИС и информацията ни напълно отговаря на подаденото от лаборатории, болници, РЗИ-и. Извършена е огромна работа по обслужване на въведените информационни системи ИС Covid-19 - модули: РЗИ, Легла, Лаборатории, Ваксини: организиран е процеса по регистрация на потребители от РЗИ, лаборатории и ЛЗБП в областта; оказана е методическа помощ на потребителите при работа с приложенията (*болници, лаборатории, ОПЛ, общини*), подавана е информация към МВР, РУО и общините; обучение и контрол на лаборатории, извършващи бързи тестове.

От началото на епидемията в областта се работи в добро сътрудничество с областния управител, директора на областната болница, ръководствата на общинските болници, ОД на МВР, РУО и някои общини.

НАДЗОР НА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ

Дирекция „Надзор на заразните болести“ се състои от два отдела – „Противоепидемичен контрол“ и „Медицински изследвания“ . През второто тримесечие на годината се освободи длъжността на началник отдел ПЕК, а на вакантна длъжност за инспектор е назначен нов служител в отдел „ПЕК”. В края на годината са освободени поради пенсиониране 2 мл. експерти от отдел МИ. Към 31.12.2021 г. остават свободни длъжности на началници на отдел ПЕК и отдел МИ, което затруднява организацията на работата и административната дейност, както и на 2 мл. експерти. Болшинството специалисти в отдел ПЕК са млади, навлизащи в работата, но се справят добре. Екипът на дирекцията е отговорен и не допусна груби пропуски при провеждане на епидемичен надзор и контрол на заразните болести. В работата си за ограничаване на Ковид-19 бяха подпомагани и от служители на всички останали дирекции.

Подлежащите за контрол обекти от отдел ПЕК към 31.12.2021 г., са 583 при 629 за 2020 година. Извършени са общо 1064 проверки /планирани 814, изпълнение 85,50%,/ от които: 484 текущи, 214 тематични и 368 насочени за спазване на противоепидемичните мерки за ограничаване разпространението на COVID-19. Паралелно са извършени проверки по ЗИД на ЗЗ за забраната на тютюнопушенето в закрити обществени места в лечебни и детски заведения - не са констатирани нарушения.

16,12% от проверените обекти са обхванати с лабораторен контрол. Взети са 610 проби за контрол на дезинфекционния и стерилизационен режим, при планувани 600. Взетите проби са предимно от инструментариум, специална медицинска апаратура и ръце на медицинския персонал- важен фактор за възникване на ВБИ. От всички взети проби 2% са с отклонения, за сметка на тези, взети от повърхности. Издадено е предписание за отстраняване на неблагополучията и проведе8но обучение на персонала за спазване на дезинфекционния режим в обекта. Повторните проби са без отклонения. Всички проби от централна стерлизационна са добри. Взети и изследвани са 334 санитарно-паразитологични проби при план 305.

При **тематична проверка** за „**Активен ежеседмичен епидемиологичен надзор над ОВП в заведенията за болнична помощ, обслужващи деца до 15 годишна възраст“** са наблюдавани 5 отделения:1 инфекциозно и 4 детски отделения към МБАЛ в областта. Те нямат сключен договор с НЗОК за лечение на деца с вяла парализа и такива случаи се насочват за лечение основно в гр. Пловдив. През годината няма регистрирани случаи на ОВП.

Издадени са 61 предписания, основно за изпълнение противоепидемичните мерки за ограничаване разпространението на коронавирусната инфекция. За профилактика на кърлежовопреносимите заболявания на кметовете на общини са връчени предписания за извършване на дезакаризации на тревните площи в детски заведения, паркове, стадиони, междублокови пространства и др.

Оказвана е и организационно-методична помощ на лечебните, детските и учебно-възпитателните заведения основно по проблемите на коронавирусната епидемия.

Изпълнени са всички задачи по писмата на МЗ, свързани с Ковид епидемията, както и немалко дейности по изпълнение на **национални профилактични програми:**

Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ:

Съвместно с отдел „ПБПЗ" е работено за намаляване заболеваемостта и повишаване здравната култура на населението. Извършени са изследвания и изготвяни периодични справки за усвояване на диагностикумите за ХИВ/СПИН и СПИ и заявки за следващ период. Ежемесечно е обобщавана информацията за броя лица, изследвани за ХИВ, по пол, възрастови групи, причина за изследването и резултат. Във връзка с отбелязване на деня за безопасно сексуално поведение се обяви седмица на отворените врати за изследване за ХИВ/СПИН в лабораторията на РЗИ. По време на кампанията са изследвани 39 лица. Европейската седмица за изследване на ХИВ и хепатити е отбелязана съвместно с отдел „ПБПЗ" чрез кампания за повишаване информираността на хората, относно предимството на изследването за ХИВ и хепатити, ранното откриване на заразените и своевременното им лечение. Извършени са 416 изследвания за ХИВ, хепатит Б и С. Основно са изследвани бременни жени, хемодиализирани лица, по желание и за документи. Няма установени положителни резултати.

Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България

Всяко тримесечие са провеждани срещи с DOTS мениджъра за областта и завеждащия на Кабинета за лечение и диспансеризация на болни и контактни на туберкулоза към МБАЛ Смолян и се анализират епидемиологичните данни за туберкулоза в областта, изготвяни са аналитични доклади за извършените дейности и регистрираните случаи. Работи се в добро сътрудничество.

Национална програма за първична профилактика на рака на маточната шийка.

За поредна година се отчита много нисък имунизационния обхват сред целевите групи 1-2%. Основна причина е негативното отношение на родителите към тази имунизация, страх от поствaксинални реакции и по-голямо доверие на различни публикации в интернет, отколкото на медицинските специалисти. Някои от общопрактикуващите лекари не са достатъчно убедителни по отношение на безопасността и ефикасността на ваксината и като цяло остават пасивни по изпълнение на дейностите на националната програма.

Поради епидемичната обстановка и периодично преустановяване дейността на учебните заведения през годината не са провеждани срещи с родители. Информационни материали са разпространявани чрез медицинските специалисти в учебните заведения.

Национална програма за подобряване на ваксинопрофилактиката на сезонния грип 2019 г.-2022 г.

За повишаване информираността на населението и значимостта на профилактика чрез имунизация се разпространиха информационни материали, предоставени от МЗ. Информирани са всички общопрактикуващи лекари за възможността за прилагане на

безплатни ваксини срещу сезонния грип на лица на и над 65 г. През 2021 г. по националната програма от личните лекари са отчетени 3557 /13,7%/ /при 2786 за 2020 г./ извършени имунизации на лица от целевата група.

По повечето от националните програми се работи от години и не срещаме трудности, с изключение на обхващането с ваксината срещу РМШ.

ИМУНОПРОФИЛАКТИКА

Дейностите по имунопрофилактиката са сред приоритетните превантивни дейности. Редовно са осигурявани необходимите количества ваксини за извършване на задължителните имунизации и реимунизации на подлежащите лица. Стриктно се спазват изискванията на хладилната верига при доставяне на биопродукти за провеждане на рутинните имунизации и реимунизации от РЗИ и ОПЛ. РЗИ Смолян разполага с много добра хладилна техника и хладилни чанти за получаване и съхранение на биопродуктите. Редовно се следи и регистрира температурата на съхранение на биопродуктите**. Общият имунизационен обхват е 71%** /73,6% за 2020 г. и 78,2% за2019 г./ **При имунизациите обхватът е 97,24%, а при реимунизациите е 61%** /62% за 2000 г. и 70,48% за 2019 г./. Причините за ниския обхват са епидемичната обстановка, свързана с коронавирусната инфекция, отлагането на ваксинации по медицински противопоказания и по причини други. Последните преобладават - миграцията на територията на страната и извън нея; неявяване при ОПЛ, въпреки многократните напомняния от негова страна, или неиздирване.

Пред Областната специализирана комисия за освобождаване от имунизации са представени два случая за отлагане по медицински противопоказания за период по-дълъг от три месеца. През 2021 г. няма съобщени нежелани реакции след ваксинация и регистрирани ваксинопредотвратими заразни болести в детска възраст.

В имунизационния кабинет на РЗИ Смолян са извършвани само имунизации срещу COVID-19. Приложени са 7254 дози ваксини.

Извършени са целеви имунизации и реимунизации **срещу бяс** - на 18 лица постекспозиционно, наранени от безстопанствени кучета, предимно със средно тежки ухапвания на горни и долни крайници; **срещу коремен тиф** – на 7лица с имунизация и 17 с реимунизация, всички от домове за възрастни лица с психични разстройства.

Препоръчителни имунизации и реимунизации са направени срещу:

- **човешки папиломен вирус** - първа – на 8 и втора –на 6 момичета на 12 г.от общо 481 и при 13 годишни /общо 465/ - първа при 5 и втора при 3 момичета.

- **ротавирусни инфекции** - двудозова схема - с първи прием са 247 деца и 255 с втори прием; тридозова схема – с първи прием 2 деца;

- **грип** – общо 3697, от тях 3557 са по Нац. програма, те са 13,6% от подлежащите. /при 1738 лица за 2019 г. и 203 за 2018г./ Интересът към ваксината расте, значителен е ръста на хора с поставена ваксина.

- **тетанус** при нараняване - 107 лица.

ЗАРАЗНА ЗАБОЛЯЕМОСТ

През 2021 година са регистрирани общо /без грип и ОРЗ и паразитози/ **6234 остри**

заразни заболявания и **общата заболяемост** е **6118,54%ooo** при 2245,68%ooo за 2020г. Значителното завишаване се дължи на регистрираните случаи на COVID-19. Извършени са епидемиологични проучвания на 5263 заразни огнища.

Хоспитализирани в инфекциозно отделение на МБАЛ Смолян и други лечебни заведения са 2907 /за сметка на случаите на COVID-19/ или 46,63%, като повечето са били в тежко и средно тежко състояние. Починали са 470 лица с коронавирусна инфекция, няма съобщени починали от други заразни болести. Смъртността от Ковид-19 е 461,29 на 100 000, леталитет 7,71% и са над средните за страната.

В структурата на общата инфекциозна заболеваемост, както и предходната година, преобладават въздушно-капковите инфекции, което е за сметка на случаите на COVID-19. Сред групите инфекции с най-висок относителен дял са въздушно-капкови инфекции– 99,19% /96,16 % за 2020 г./, следвани от чревните инфекции – 0,73% при 3,27% за 2020 г.; вирусните хепатити – 0,048% при 0,34% за 2020 г. и невроинфекциите – 0,01% срещу 0,08% за 2020 г.

По нозологични единици водещи са COVID-19 с относителен дял 97,7% /89,24% за 2020 г./варицела с относителен дял 1,37%, /6,06% за 2020г./ и ротавирусен гастроентерит – 0,64% /1,54% за 2020 г./. Значително по- малко са ентероколитите.

Заболяемостта от паразитози в областта традиционно е ниска, вкл. и от ехинококоза, която в последните 10 години е под 1% и е по-ниска от средната за страната. За 2021 г. е регистриран 1 случай и заболяемостта е 0,98 %ooo при 3,66 за 2017 г.

От другите паразитози обичайно има единични случаи. Същото се установява и при обследванията на децата в детските заведения за ентеробиоза и жиардиаза.

Няма регистрирани случаи на трихинелоза и изследвани за внесена малария.

ВЪТРЕБОЛНИЧНИ ИНФЕКЦИИ

Във всички лечебни заведения в областта са създадени комисии по ВБИ съгласно Закона за лечебните заведения и Наредба №3/08.03.2013 г. За утвърждаване на медицински стандарт по превенция и контрол на вътреболничните инфекции. Всяко лечебно заведение разполага с годишна програма за профилактика и контрол на ВБИ и програма за ограничаване на АМР.

Има завишаване на регистрираните инфекции свързани с медицинското обслужване в лечебните заведения за болнична помощ в област Смолян, което основно е за сметка на случаите в ОАИЛ на МБАЛ Смолян. Това е в резултат на значително завишената заболяемост от COVID-19 и необходимостта от интезивно лечение на пациентите, което оказва влияние и върху нозологичната и етиологична структура на нозокомиалните инфекции. По-голям процент от регистрираните нозокомиални инфекции са микробиологично доказани. Най-много са случаите в ОАИЛ и ХО. Водещи в ОАИЛ са инфекциите на долни дихателни пътища и пневмонии, свързани с интубация, а в ХО – инфекции на хирургичното място и с водещо участие в етиологичната структура, съответно на Ацинетобактер, Клебсиела, Кандида, Стафилокок куагулазо нег. и Ешерихия коли.

Продължава непълното регистриране на ВБИ, особено в общинските болници, в които за поредна година няма регистрирани инфекции, свързани с медицинското

обслужване. До известна степен това се дължи на по-малкия брой хоспитализирани пациенти, липсата на интензивни отделения и тежко болни и краткия престой на болните в лечебното заведение.

В **отдел "Медицински изследвания"** се извършват клинични микробиологични, паразитологични и серологични изследвания. Експертите в отдела са дългогодишни и опитни специалисти и се справят много добре. Към 31.12.2021 г. остава трайно вакантна длъжността на началник на отдела. На граждански договор работи специалист-паразитолог.

През годината са изследвани с профилактична, епидемиологична и диагностична цел общо 8071 проби, с 1877 повече в сравнение с предходната година предимно при паразитологичните - със 791 плюс. По-добър е обхватът на изследване на организираните детски колективи - изследвани са 52% от тях, при 38% през предходната година. Изследвани са и проби по санитарно-паразитологичен контрол.

Екипът на отдел МИ е ангажиран и с дейности във връзка с пандемичната ситуация. Извършени са 1061 проби за COVID–19, 148 изследвани за антитела и 913 антигенни теста.

Външният контрол по диагностика на паразитозите приключи успешно.

МЕДИЦИНСКИ ДЕЙНОСТИ

Основните цели в дейността на дирекцията през 2021 година са повишаване на качеството и гарантиране достъпността до медицинска помощ за населението от област Смолян и защита правата на пациентите, чрез постоянен контрол и мониторинг върху дейността на лечебните заведения за спазване на утвърдените от Министъра на здравеопазването медицински стандарти и на изискванията на здравното законодателство, както и **посрещане на потребностите за овладяване на епидемичната ситуация от Ковид-19 от лечебните заведения в областта.**

Дирекция „Медицински дейности" има 11 щатни длъжности, от които 1 незаета, през годината, на главен инспектор. Длъжността на директор на дирекцията бе заета от дългогодишен, опитен специалист в звеното, който е в напреднала пенсионна възраст, тъй като няма други кандидати. За поредна година е работено с дефицит на служители поради пенсиониране на един специалист и дългосрочни отсъствия на един инспектор. Назначен е един нов специалист. Отговорно и под голямо напрежение се работи в дирекцията поради многото искани справки и допълнителни задачи от МЗ, големия брой жалби на граждани, обучения за работа с ИБД, промени в нормативната уредба. Поради приоритизиране на дейности, свързани с К-19, са изпълнени основните планирани и много допълнителни задачи във връзка със заповедите на министъра на здравеопазването за противоепидемичните мерки.

Медицинското обслужване в областта запазва облика си и през 2021 г. На територията на областта подлежат на контрол от РЗИ:

№	Лечебни заведения	Обекти към 01.01.2020 г.	Обекти към 01.01.2021 г.	Обекти към 01.01.2022 г.
1.	ЛЗ за болнична помощ	8	8	8
2.	ЛЗ за първична медицинска помощ	69	66	66
3.	ЛЗ за първична дентална помощ	122	128	130
4.	ЛЗ за специализирана медицинска помощ, в т.ч. МЦ, МДЦ, ДКЦ	75	81	80
5.	Медико-диагностични лаборатории	7	7	7
6.	Медико-технически лаборатории	20	21	20
7.	Хосписи	1	1	1
8.	Регистрирани лица, упражняващи неконвенционални методи	4	4	4
9.	ЦСМП и филиали	10	10	10
10.	Аптеки	51	46	50
11.	Здравни кабинети	79	79	79
12.	Общинска администрация	10	10	10
13.	Състави на ТЕЛК	1	1	1
	ОБЩО	**459**	**467**	**466**

През 2021 г. са извършени дейности по **7** регистрации /3 АПДП и 4 АСМП/, всички извън областния град, което ще улесни достъпа до специализирана медицинска помощ. Извършени са и 14 перерегистрации най-често поради промяна в адреса на лечебното заведение, вписване на нови лекари, вписване на нови дейности и др. Няма отказани, както и през предходните години. Работи се в добра колаборация с ИАМН. В областта няма интерес към регистриране на амбулатории по здравни грижи по ЗЛЗ, независимо от тяхната потребност. Те биха били голям резерв за непосредственото наблюдение на развоя на заболяванията в домашни условия, особено по време на кризисни ситуации, каквато е пандемията.

За упражняване на дейности по неконвенционална методи за благоприятното въздействие върху индивидуалното здраве са регистрирани 4 специалисти. Дейността им не е регулярна и трудно се контролира. Изпълнителите прихождат от друга област и графиците им са променливи ежемесечно, предимно в почивни дни. В РЗИ няма по-стъпили нови заявления за регистрация на подобна дейност.

Заличени от регистъра на лечебните заведения са 12 лечебни заведения /11-2020 г; 24-2019 г./: АПМП ДМ, 6 АСМП /три поради смърт/, 1 СМДЛ и 1 СМТЛ. Продължава негативната тенденция за намаляване на лечебните заведения за извънболнична медицинска помощ. Всички процедури по регистрации, перерегистрации и заличавания са осъществени в срок, при спазени изисквания за законосъобразност и няма обжалвани заповеди по реда на ЗАНН. За по-добра регулация на процесите по регистрация на ЛЗИБП се предвижда процедурата да се осъществява само в електронна среда, което ще

доведе до по-голяма прецизност и експедитивност.

Двукратно годишно, след получаване на уведомления от ИАМН, на кметовете на населените места се предоставя информация за разкрити и заличени лечебни заведения на тяхна територия.

Голям е броят на издадените удостоверения за недостатъчност по чл.81. /114 бр./ поради недостатъчния брой специалисти в областта, които се налага да работят в болничната и извънболнична помощ.

При осъществената контролна дейност на лечебните заведения и в извънболничната медицинска помощ, на ЦСМП с деветте филиала, както и на аптеките в областта не са установени груби нарушения, налагащи уведомяване на ИАМН. Не са открити съществени пропуски при воденето на медицинската документация; в информацията по отчитане на разходваните публични средства в лечебните и здравни заведения. Наказателни постановления на ЛЗ и на органите на медицинската експертиза не са налагани. Планови проверки в ЛЗБП за спазване на медицинските стандарти не са провеждани, поради отпадане на изискването, но считаме, че са необходими за поддържане на необходимото ниво на компетентност на медицинската помощ в болнични и извънболнични лечебни заведения и предотвратяване на недоволство от страна на пациентите. Броят на ЛЗ, притежаващи разрешение за продажба не е голям - 5 ОПЛ. При проверките специалистите от РЗИ оказват методична помощ на ЛЗ по всички възникнали въпроси.

В края на предходната година е издадена Заповед на директора на РЗИ - Смолян за сформиране съставите на ЛКК в лечебните заведения в областта, които да осъществяват медицинската експертиза през 2021 година. В Заповедта са включени и съставите на специализираните ЛКК, които да предписват технически помощни средства, съоръжения и приспособления, съгласно разпоредбите на Закона за хората с увреждания и подзаконовите нормативни актове по прилагането му. Поради малкия брой специалисти от една специалност се налага включването им, както в общите така и в специализираните състави на ЛКК в лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ. Поради същата причина не могат да се предвидят резервни членове в периоди на спиране на действие на ЛКК в по-малките райони, което създава затруднение на болните; и са извършени 10 актуализации на Заповедта във връзка с предложения на ръководителите на лечебните заведения. При проверките са съставени констативни протоколи с конкретни препоръки за подобряване на работата. Със съставите на ЛКК и особено с председателите са коментирани най-честите причини за обжалване на болнични листове и допусканите технически грешки. Наредбата за медицинската експертиза за временна неработоспособност е прилагана правилно.

Единствената областна ТЕЛК е приведена и работи по изискванията на променените Наредба за медицинската експертиза, по новата методика за освидетелстване и Правилника за устройство, организация на работа на органите на медицинската експертиза и РКМЕ. Нерешен е проблема с осигурявяне на специалист по професионални болести, въпреки постоянните усилия и на РЗИ. Изпратено е предложение до МЗ по такива редки профили комисиите да се районират. Липсата на специалисти затруднява работата, което води до не рядко недоволство от пациенти за медицинското обслужване и експертните решения.

По прилагането на новите изисквания за медицинската експертиза е извършен анализ на осъществената повторна експертиза от НЕЛК при обжалвани Експертни Решения на ТЕЛК към МБАЛ „Д-р Братан Шукеров“ АД. Експертните решения на НЕЛК по този повод са взети по документи и не се отчита възстановителен период. Дадени са насоки за подобрения въз основа на анализа, обжалваните експертни решения, многото жалби срещу ТЕЛК и прилагането на промените. Със състава на ТЕЛК са обсъдени допуснати грешки и са препоръчани коригиращи действия за стриктно спазване изискванията на Наредбата и Методиката за освидетелстване. Най-често констатирания пропуск е лошо водена деловодна дейност, затрудняваща проследяването на кореспонденцията с пациенти, както и липса на изчерпателно и конкретно посочване в поканата на изискваните документи за освидетелстването, поради незадълбочена първоначална преценка на предоставената документация. **Относителният дял на освидетелстваните лица от ТЕЛК от 2010 г. насам е средно около 2,2%, запазва се и през 2021 г.** Експертите от ТЕЛК и РКМЕ са участвали в организирано дистанционно обучение за работа с информационната система за контрол и мониторинг на решенията за временна неработоспособност – ИСКМРВН.

Заседанията на Регионалния съвет по контрол на актовете, издадени от органите на медицинската експертиза на временната неработоспособност са ежемесечни. Разнородният състав на съвета пречи на ритмичността и задълбочеността при разглеждане на актовете.

Регионалната картотека на медицинските експертизи /**РКМЕ**/ при РЗИ-Смолян извършва значителна по обем работа с натоварване на цялата дирекция. Перманентно възникват казуси при работата с ИСКМЕ, които се решават чрез непрекъсната връзка със специалисти от Информационно обслужване.

В РКМЕ са постъпили 10% повече заявления за медицинска експертиза - 2659, при 2417 през 2020 г. и 1793 за 2019 г. Запазва се тенденцията за повишен интерес към освидетелстване. Преписките с ТЕЛК, НЕЛК, НОИ, РД „СП”, предприятия и други институции са увеличени. Внедрен е приемно-предавателен протокол за обмен на ЕР с НОИ и РД „СП“ по електронен път. В хода на внедряване на ИСКМЕ възникват въпроси, изискващи уточнение и до верифициране на данните в ИБД ще се поддържа успоредно и хартиен обмен на информация, което води до прекомерно натоварване на персонала.

Запазва се броят на обжалваните ЕР пред НЕЛК, като се е увеличил броят на директно подадени жалби в НЕЛК. Основно недоволството на хората е несъгласие с постановените проценти трайно намалена работоспособност/степен на увреждане /ТНР/СУ/. Преобладава делът на върнатите за повторна експертиза ЕР, което е обсъдено с председателя на ТЕЛК с препоръка за по-прецизна преценка на случаите.

Всички постановени Експертни решения от ТЕЛК са проверени в срок. Открити са незначително количество технически грешки и непълноти в тях. Върнати са за корекция в ТЕЛК и са обсъдени с председателя. Издадените ЕР са 2228 - с 225 по-малко спрямо 2020 г. /2453 за 2020 г. 2264 за 2019 г./ Предоставени са на ТП на НОИ-Смолян в срок.

Специалистите, работещи в РКМЕ, полагат усилия да изпълняват стриктно работата си, но е нужно повишаване на практическите умения за работа с внедрената нова информационна система за контрол на медицинската експертиза, за което способстват въведените обучения от ИО. Следва да се извърши ревизия на оперативните

процедури и текущото им актуализиране с действащите нормативни документи. Необходимо е и завишаване на критериите при извършване на проверки на органите на медицинската експертиза в областта и разширяване на формите на въздействие при констатирани нарушения – предписания, актове др.

Болничните лечебни заведения продължават да се борят с липсата на специалисти, с покриване изискванията на МС, с лимитите за дейност и натрупаните задължения. Намират се временни решения, които не дават сигурност за работа. Този проблем много остро се отрази и в условията на епидемията от К-19. Най-тежък дефицит по принцип има от педиатри, неонатолози, анестезиолози, а през годината най-нужни бяха инфекционисти и пулмолози. За обслужването на болни от К-19 в 4-те МБАЛ в областта, съобразено със заболяемостта от Ковид-19, и заетостта на определените в рамките на 20% от общия леглови фонд легла, многократно са преиздавани заповеди от директора на РЗИ. В областната болница техният брой достигна до 50%. Единствено в нея функционират легла за усложнени случаи. За първи път се обособиха и детски легла. На базата на опита от предходната година, колаборацията между ЛЗБП бе по- ефективна, но недокомплектът от медицински специалисти се отразява негативно върху наблюдението и лечението на болните. Няма регистриран отказ от хоспитализация на нуждаещи се пациенти и при пиковете на заболеваемостта. Болниците в областта се справиха добре и в най-тежките моменти, като са положени много усилия и неимоверен труд от ръководствата им и специалистите. Обезпечени са с материални ресурси – апаратура, кислород, медикаменти, лични предпазни средства. За кратък период от време има дефицит от антикоагуланти, а плановата медицинска дейност е преустановена за непродължителен период от време през пролетта при поредната вълна от Ковид-19, когато хоспитализациите достигнаха най-голям брой.

Работено е в тясно сътрудничество с ЛЗ – ОПЛ и МБАЛ. Оказвана е методична помощ по реорганизацията на работа, спазването на ПЕМ в ЛЗ, особено превенцията на ВБИ и опазване на персонала. Оказвана е помощ за снабдяване с ЛПС чрез Националния логистичен център и лекарства от Булбио. Проведени са срещи с ОПЛ и ръководствата на многопрофилните болници за обсъждане и търсене на решения на организационни проблеми. Всички поставени проблеми са представяни и обсъждани на Областния оперативен щаб.

Осигуреността с болнични легла /без психиатрични/ през 2020 г. по данни на НЦОЗА в областта е 100,1 на 10 хил. при 75,2/0000 за страната и е на второ място след област Плевен -101,9 /0000. Включително с психиатричните легла за 2020 г. осигуреността в областта е 103,2 на 10000 души от населението. Дължи се на големия брой легла по физикална и рехабилитационна медицина.

Незадоволителна е използваемостта на леглата в болниците на областта – 54,8%, при 57% за 2019 г. и 65% за 2018 г., макар и подобрена спрямо 2020 г.-41%.

На таблицата е представена по лечебни заведения:

ЛЗ	МБАЛ Смолян	МБАЛ Мадан	МБАЛ Златоград	МБАЛ Девин	СБР Баните	СБР Девин	СБР Рудозем	ЦПЗ	Общо за обл. Смолян
Използваемост	51,5%	43,8%	49,0%	34,2%	72,6%	54,5%	41,6%	92,%	54,8%

2021 г.									
Използваемост 2020 г.	45,2%	36,1%	51,2%	21,5%	62,6%	37,3%	41,6%	88,%	41,0%

Спад в използваемостта се наблюдава в МБАЛ „Проф. Асен Шопов“ ЕООД гр. Златоград и задържане на едно и също ниво в СБР „Родопи“ гр. Рудозем.

Повишена използваемост има при терапевтичните и педиатричните легла, запазва се висока при психиатричните легла и спад има при хирургичните и акушеро-гинекологичните легла. По-ниска използваемост е налице и при леглата за случаи на Ковид-19 – 45%, при 54% за 2020 г.

За поредна година с определените и разкрити легла за продължително лечение не се развива дейност в нито едно лечебно заведение в областта, поради недофинансиране на съответните клинични пътеки, при реална потребност от този вид легла, поради големия дял на възрастното население, пребиваващо в отдалечени населени места. Предлагаме да се обмисли финансовата рамка на съответните клинични пътеки от една страна и разкриването им във всяко лечебно заведение да придобие задължителен характер.

В доболничната медицинска помощ, със струпване на специализираната медицинска помощ в областния град и липсата на ОПЛ в отдалечени населени места, се нарушава правото за равнопоставен достъп до медицинска помощ на хората от малките и отдалечени населени места. Специфичните географски характеристики и недобрата инфраструктура затрудняват своевременния транспорт не само на пациенти по спешност, а и на самотните възрастни хора. Тези обстоятелства се отразиха негативно и в епидемичната ситуация – късно потърсена медицинска помощ, понякога фатално късно.

Осигуреността с лекари в доболничната помощ е съпоставима с тази за страната и по-добра за лекари по дентална медицина в доболничната помощ. Обезпечеността с лекари е общо 28.7 на 10000 души от населението, 6,4‰ с ОПЛ, а 12,2‰ с лекари в специализираната извънболнична помощ. Нараства броят на лекари по дентална медицина – от 122 – 11,8‰ на 125 - 12,5‰. Специалистите по здравни грижи намаляват от 62,6‰ на 59‰. Съотношение лекари/здравни специалисти е 1:2. На територията на областта, предимно в структурите на ЦСМП, работят 77 фелдшери. Добре би било чрез законови промени да бъдат използвани тези специалисти за работа в отдалечените населени места, където няма лекари. Лекарствоснабдяването в общинските центрове е на добро ниво. Нерешен проблем е обезпечаването му в нощните часове и в малките населени места, без аптека. При проверките на регистрираните 50 аптеки и 10 дрогерии не са установени пропуски.

Здравната система в Смолянска област осигурява основните потребности от медицинска помощ на населението при следните особености:

- ✓ Неравнопоставен достъп до медицински услуги и лекарствоснабдяване - ЛЗ са концентрирани в областния и общински центрове, най-ощетени са хората от отдалечените малки населени места. Хората търсят медицинска помощ извън областта, по данни на РЗОК 13% от прегледите са извършени в други области.
- ✓ Трудно оцеляващи са общинските болници, поради ниски нива на

компетентност, водещи до малък обем дейност и недостатъчно финансиране. Осигуреността с легла за активно лечение е 51,9бна 10 000 нас. при 60,8 за РБ. Използваемостта им не е оптимална /преди К-19 е към 60%/. Нулева използваемост на леглата за дългосрочни грижи. /болнични легла в областта са 1060 вкл. 465 за рехабилитация; за активно лечение леглата са 533, за продължително лечение – 22/

✓ Във всички ЛЗ има кадрови дефицит от лекари и медицински сестри. Осигуреността с лекари е с 10 пункта под средната за страната, а при медицински сестри е с 5 пункта по-ниска. При ОПЛ е сравнима със средната за страната, а при лекарите по дентална медицина е по-висока, но липсва специализирана дентална помощ. По-голяма част от лекарите в извънболнична специализирана помощ работят и в лечебно заведение за болнична помощ.

Реална е заплахата за функционирането на областната болница поради наличието на 1 специалист по клинична патология и по трансфузионна хематология. Особено недостатъчни са специалисти- анестезиолози, педиатри, психиатри, инфекционисти, нефролози, хематолози. Липсват специалисти и за ТЕЛК, за РЗИ и РЗОК. Много необходими са специалисти онколози. В момента в областния град идва 1 път месечно специалист от КОЦ-Пловдив, което е изключително недостатъчно и затруднява достъпа до този вид помощ, при все че в областта смъртността от тази патология е с 3 пункта по-висока от средната за страната заради късно диагностициране. Много тежко е състоянието с кадрите в общинските болници.

Налице е преумора на работещите медицински специалисти и демотивация за перманентна квалификация и работа, което дава неблагоприятно отражение на качеството на диагностиката и лечението на пациентите.

Наше проучване сочи като причини за ниска до липсваща мотивация и удовлетвореност на персонала - ниското и несправедливо заплащане, голяма натовареност, извършване на несвойствени задачи, стрес, висока отговорност, липса на перспектива за кариерно развитие и система за продължаващо образование. /за лекарите средната възраст е 58,5 г., а на специалисти по здравни грижи - 54,5 г./

Пандемичната ситуация показа и трудностите за реакция при извънредни обстоятелства, свързани с недобрата взаимовръзка и координация между различните видове ЛЗ, както и между институциите с отношение към здравето.

Сериозни са проблемите на областното здравеопазване. Считаме, че голяма част от тях могат да се решат със законодателни промени, които да гарантират развитието на здравеопазването по региони. Други могат да се решат с усилия от мениджърите с подкрепа на местната власт и партньорства. Ние сме длъжни да информираме, да алармираме, да търсим и предлагаме решения на проблемите. 30 години след реформата в здравеопазването е време за оценка на силните и слаби страни на системата и нейното оптимизиране.

Изпълнени са указанията на МЗ за дейности по ОМП през 2021 г. и контрола по Национална програма за подобряване на майчиното и детско здраве в МБАЛ –Смолян и всички други дейности, свързани с детското здравеопазване. Продължи работата по документацията за модернизиране на ФСМП и СО по проекта на МЗ по ОП „Региони в растеж“ и предадени в МЗ и по проект „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с

увреждания“.

Всички писма на МЗ са изпълнени и е даден отговор в поставените срокове.

За подобряване на качеството на работа в дирекция „Медицински дейности“ предлагаме на МЗ да се издаде Правилник за дейността на регионалните съвети за контрол върху актовете, издадени от органите на медицинската експертиза; по контролната дейност на дирекция „Медицински дейности” да се предоставят регулярна методична помощ и обучения; да има утвърдени процедури за изработване на доклади, констативни протоколи и други унифицирани документи по дейност.

Наложително е въвеждането на нормативни индикатори за оценка/мониториране на качеството на медицинската дейност и защита правата на пациентите.

ДИРЕКЦИЯ ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ

Дирекцията работи с два отдела – Държавен здравен контрол и Профилактика на болестите и промоция на здравето. Всички длъжности са заети с изключение на директор на дирекцията поради липса на кандидати за длъжността. Един инспектор и 1 гл. експерт са отсъствали дългосрочно поради болест. В резултат на отговорната работа на началниците на двата отдела, служителите в дирекцията успешно изпълняват целите, заложени в годишния план, като приоритет в дейността им бяха задачите, свързани с контрола на противоепидемичните мерки срещу Ковид-19, въведени със заповеди на министъра на здравеопазването, и подпомагане работата на дирекция Надзор на заразните болести.

В отдел ДЗК са извършени 3777 проверки, при план 3215- преизпълнението на плана е от допълнителните 991 проверки за спазване на противоепидемичните мерки, докато контролът на обектите с обществено предназначение и производствените предприятия за бутилирани води е изпълнен 93 %. В отрасъл детско и юношеско здраве има пълно изпълнение, а останалите комунални обекти са обхванати с минимум една проверка.

През второто тримесечие акцентът в контролната дейност е насочен към детските градини за съответствието на пералните в тях, по Наредба 12 (Обн. ДВ. бр. 98/2018). Голяма част от детските градини разполагат с нужните помещения в приземните етажи, но те са неизползваеми. Организирани са работни срещи с представители на всяка община, дадени са предложения за окрупняване на перилния процес в една или две перални за община, които да се ремонтират и да поемат прането на останалите детски градини. Имаме уверения от общините, че дадените от нас 30 предписания и препоръки ще се изпълнят, ако не в тази календарна година, ще се заложат средства в новия бюджет. Регистрирани са **11** ведомствени перални към детските градини.

По спазване на противоепидемичните мерки за ограничаване разпространението на COVID-19 са извършени **2654 проверки** в хранителни и нехранителни магазини, производствени предприятия, ресторанти, кафенета, администрации, банки, офиси, транспортни средства, обекти с обществено предназначение и др. Извършени са **1705 проверки** за спазване на задължителна карантина и са връчени **51 предписания** за спазване на карантината.

Контролът, свързан с ограничителните противоепидемични мерки, се оказа най-

тежък в работата на отдел ДЗК поради трудното налагане и спазване на мерките в голяма част от обектите и хората. Работено е в много добра колаборация със служителите на ОД на МВР. Осъществени са съвместни 45 проверки на 320 обекта. Най-проблемни са били търговските обекти, заведения за хранене, транспортни средства по отношение неносене на маски и спазване на дистанция. Стриктно е следено за спазване на правилата и при констатирани нарушения са предприемани действия от страна на здравната инспекция. Дейността, заедно с тази на другите отговорни контролиращи институции, е отчитана ежеседмично таблична справка до МЗ за извършения контрол по спазване на противоепидемичните мерки и до областния управител. Най-активно е работено от служителите на РЗИ и ОД на МВР.

При осъществявания контрол на продукти и стоки със значение за здравето на човека добри са констатациите при проверките на 8-те предприятия за производство на натурални минерални, изворни и трапезни води в областта ни и на 7-те предприятия за производство и 62 обекта за съхранение и търговия с козметични продукти.

През 2021 г. са нотифицирани в информационната и комуникационна система за надзор на пазара ICSMS козметични продукти, производство на „Рубелла Бюти“ АД, гр. Рудозем, в нарушение на т.1380 Приложение II „Списък на веществата, забранени в козметичните продукти“ на Регламент 1223/2009 г., за което е уведомено МЗ и продуктите са изтеглени от пазара.

Ефективен е контролът на химичните вещества и смеси, вследствие добрата подготовка на инспекторите, след преминати редица обучения и натрупан опит. Констатирани са три нарушения, изразяващи се в предлагане за продажба на пазара за масовия потребител и употребата от професионални потребители на химични смеси, за които не са издадени разрешения за пускане на пазара по реда на ЗЗВВХВС или в съответствие с Регламент (ЕС)528/2012 и бизнес операторът е предприел доброволни мерки.

Проверките на дрехи втора употреба не установяват нарушения.

По контрола на дейности имащи значение за здравето на човека са установени нарушения при спазване на забраната за тютюнопушене в закрити обществени места и са съставени 2 АУАН.

При факторите на средата - традиционно добри са показателите на водите за питейно-битови цели. Процентът на стандартност на изследваните проби питейни води по химични показатели е – **99.2%**, а по микробиологични показатели е – **91,86%**. Във всички случаи на несъответствие в качеството на питейната вода са предприемани навременни и адекватни мерки, за да се осигури населението с безопасна и чиста питейна вода, отговаряща на Наредба № 9 (Обн. ДВ. бр. 30 от 2001 г.). Всички водоснабдителни зони на територията на Смолянска област са обхванати с контролен мониторинг и няма установени трайни отклонения в качеството на питейната вода. Два пъти месечно се изготвя информация за извършения контрол върху качеството на питейната вода и се публикува на сайта на РЗИ-Смолян.

ВиК дружеството на всеки две седмици ни информира за въведен режим на водоснабдяване по зони и населени места, най-често поради намален дебит на водоизточниците и за няколко дни. Не е установено влошаване в качеството на питейната вода. Изготвен е Доклад за качеството на питейната водата за 2020 г., който е изпратен

до МЗ и е качен на сайта на РЗИ-Смолян. Попълнени са резултатите на изследваните показатели от контролния мониторинг на водата, предназначена за питейно – битови цели за 2020 г. в интернет базираната информационна система, в определените от МЗ срокове.

Мониторингът на местните водоизточници и минералните води не установява трайни отклонения в качествата на водите. Нашият регион е богат на води с добри качества. Най-много отклонения от нормите са констатирани при контрола върху **качествата на водата в плувните басейни**, въпреки лекото подобрение спрямо предходни години. Най-често те са по показатели амониеви йони, нитрити, окисляемост, остатъчен хлор и активна реакция и в единични проби по показател колиформи. Издадени са предписания за спиране експлоатацията на обекта за 48 часа, които са допринесли за своевременното отстраняване на несъответствията в качеството на водата, криещи здравен риск.

При извършените проверки за **контрол на шума от локални източници** по повод на жалби са констатирани 2 нарушения за наднормен шум от заведение за обществено хранене и сервиз за моторни резачки. Издадено **е предписание за хигиенни мероприятия.**

За установени нарушения общо са издадени:

1. 84 предписания за хигиенни мероприятия /при 190 за 2020 г./, най-често за: привеждане на пералните в детските градини и ООП в съответствие с Наредба № 12 (Обн. ДВ. бр. 27/2018 г.)-30; за профилактика на водоснабдителни съоръжения и обеззаразяване на питейната вода-19; за извършване на противоепидемични мерки в обекти, след потвърждаване на работещи лица с COVID-19 - 10 и за отстраняване на несъответствия в ООП - 13;

2. 17 предписания за 48-часово спиране експлоатацията на обекти /при 29 за 2020 г./, от които 13 – за несъответствия в качеството на води от плувни басейни;

3. 8 заповеди за спиране, при 12 за 2020 г. – от тях **5 са** за неизпълнение на предписания за привеждане в съответствие на ведомствените перални към детски градини с изискванията на Наредба 12 (Обн. ДВ. бр. 98/2018) и **3** за несъответствие в качеството на водата на плувни басейни;

4. 93 акта за установени административни нарушения /при 78 за 2020 г./: от които най-много: **37** за липса на маска, покриваща носа и устата в закрити обществени обекти; **26** за непреустановена дейност и обслужване на клиенти в ЗОХ; **18** за неспазване на работно време от ЗОХ.

Наказателната дейност на отдел ДЗК е основно за констатирани нарушения на въведените противоепидемични мерки – 89 броя АУАН от общо 93 са за неспазване на мерките. Взискателността на контролната дейност е 20,71 (при 20,25 за 2020 г).

Лабораторни изследвания

Дейността на Лабораторни изследвания е насочена към обективизиране на държавния здравен и противоепидемичен контрол, както и предоставяне на услуги по искане на физически и юридически лица. Експертите - химик, биолог и физик, заедно с 2 анализатори, са дългогодишни, опитни професионалисти и се представят успешно при

периодичните проверки на дейността им, както по документи, така и чрез надзор върху аналитичната дейност. Всеки служител има изработен индивидуален работен план, на базата на който се извършва оценяването му.

Качеството на извършваните лабораторни анализи се осигурява чрез спазване и поддържане на изискванията на внедрената система за управление. Лабораторията има ефикасно действаща система за управление, структура, политика и процедури, които съответстват на всички изискванията на БДС EN ISO/IEC 17025:2006 и е преакредитирана в срок до 2022 г.

Материално-техническа база е добра. В края на годината са закупени два нови апарата - водна баня и дейонизатор. Изготвен е инвестиционен проект за един електронен термостат – инкубатор.

Дейността на лабораторията, сравнена с 2020 г. в скобите, е представена на таблицата.

Лабораторен контрол по видове изследвания

Видове изследвания	ПРОБИ			**ИЗСЛЕДВАНИЯ**		
	общ брой	Нестан-дартни	**%**	общ брой	Нестан-дартни	**%**
Химични	**818** (842)	**39** (31)	**4.8** (3.7)	**6169** (6145)	**53** (41)	**0.86** (0.67)
Санитарно-микробиологични	**2399** (2337)	**89** (116)	**3.7** (5.0)	**5520** (5518)	**89** (116)	**1.6** (2.1)
Физични	**27**	**15** (14)	**55.5**	**119**	**56**	**47**

Обемът на работа в лабораторията за изпитване намалява от години, в съответствие с указания брой проби по ДЗК и ПЕК, както и поради значително намаляващия брой на пробите по заявки на граждани. През 2021 г. броят на пробите е запазен спрямо 2020 г., когато негативно се отрази и епидемичната обстановка от Ковид-19. Предвид обстоятелствата и изтичане на срока на акредитация на ЛИ не планираме да я продължим. Считаме, че е време дейността на ЛИ да бъде обсъдена на национално ниво и да бъде оптимизирана чрез преструктуриране и окрупняване.

През годината главните експерти подпомагаха дейността на отдел ПЕК при надзора

на Ковид-19 чрез контрол на хладилните съоръжения за поддържане на ниски температури и техническа обработка на документация.

ПРОФИЛАКТИКА НА БОЛЕСТИТЕ И ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО

Екипът на отдел ПБПЗ е в пълен състав от 6 специалисти – 1 инспектор, 1 гл. експерт, 2 ст. експерти и 1 гл. специалист. Работещите в това звено са креативни, добре организирани и ориентирани към постигане на резултати. Положителният отзвук сред обществеността в Смолян и областта за работата на РЗИ в немалка степен се дължи на инициативите на този отдел. Специалистите от отдела оказваха сериозна помощ по епидемичния надзор на Ковид-19- логистична и техническа.

От дълги години се работи активно за здравословното хранене на децата и учениците от организираните колективи в областта и в резултат то е подобрено значително и е много близо до здравните норми. И през 2021 г. продължи работата по привеждане хранене на децата от 3 до 7 г. към изискванията на променената Наредба № 6 чрез проверки, обучения на персонала – 19 с медицински и 24 консултации на немедицински, утвърждаване на унифицирани, съгласувани с РЗИ менюта за хранене в седем от десетте общини на областта. С преминаването на собствеността на ученическите столове към училищата в община Смолян се повиши качеството на предлаганата храна. В процеса активно се включи и РЗИ като подготви и предостави за ползване 8 седмични менюта.

Извършени са **60** проверки на храненето в организираните детски колективи, при план **52**. Проверени са **33** детски заведения, **7** ученически стола и **9** бюфета. За констатираните нарушения на Наредби № 6 за хранене на децата от 3 до 7 г. са издадени **11** предписания. Срещат се трудности при работа с рецептурника по отношение на количествата продукти. В детските заведения няма деца, нуждаещи се от диетично хранене.

При оценяването на седмичните учебни разписания експертите ни показват компетентност, настойчивост, разбиране и оказване на помощ. Оценени са 158 седмични разписания на учениците за двата срока. Всички училища работят по съгласувани програми. Проблем възникна поради липсата на синхрон между нормативните документи на МОН и МЗ във връзка с промени в норматива часове при 5^{ти} клас, несъответстващи на чл.4, ал.1, т.3 на Наредба № 10/ ДВ. бр.11 от 2018 г. на МЗ. Очаква се да бъде разрешен през следващата година.

Осъществен е мониторинг на факторите на жизнената среда /шумова характеристика на гр. Смолян, за чистотата на въздуха, ЕМП/ с анализ и оценка на резултатите, изготвени доклади и препоръки към местната власт и информиране на населението чрез интернет страницата на РЗИ. Резултатите са сравнително добри и не показват съществени промени в ситуацията, но налагат по-активна и всеобхватна работа на община Смолян. Докладите са приложени към отчета.

Обхванати с профилактични прегледи са сравнително висок процент – 99,2% от децата и 85,7% от учениците. Анализът на здравословното състояние на децата и учениците сочи при децата от 0-6 години липса на статистически значима динамика в показателите за физическо развитие, докато има **повишаване на учениците в риск и**

тези с много високи стойности за ръст и тегло. Налице е **увеличаване на болестността** при децата от 0 – 6 години с 31,5 пункта по-високо от предходната година, по-висока в сегмента 0-3 години. При учениците също се регистрира ръст от 12 пункта. Заболяванията на дихателната система продължават да заемат най–голям дял от регистрираните заболявания при децата, с най- високи стойности и ръст за последните три години – 81,9 ‰ при 31,4 ‰ през 2019 г. и 23,5 ‰ за 2018 г., което налага в детските заведения да се създадат условия за повишаване съпротивителните сили на организма чрез физкултурни занимания, закалителни процедури и други. Следвани са от затлъстяванията.

Водещи при учениците остават **заболяванията на очите** – с най-голям ръст при първокласниците (7 п.) и значително понижение при десетокласниците с 90,5 пункта; **затлъстяването** – ръст и в трите наблюдавани възрасти, **астмата** – с тенденция за непрекъснато нарастване при първи и седми клас.

В диспансеризацията на децата и учениците не се наблюдават съществени промени в последните години. Отново най-често срещани са заболяванията на окото, дихателната, нервната и ендокринна системи и вродените аномалии.

Констатациите в голяма степен са свързани и с променения начин на живот по време на пандемията. Много важно е да не се допускат сериозни вълни на заболяемост от Ковид-19, налагащи ограничителни мерки и дистанционно обучение. Все още е нерешен проблемът с осигуряването на ЛФК в областта. Единствено в гр. Смолян има две групи, които обхващат 41 ученика.

Практиката ни показва, че е необходимо да се провежда контрол на достоверността на подаваната информация за физическото и здравословно състояние на децата от медицинските специалисти от училищата и детските градини в областта, за да са такива и изводите които се правят.

Въпреки трудностите, породени от падемичната ситуация, с разнообразни инициативи са отразени международните тематични дни, посветени на здравен проблем. Финализира ученическият конкурс СМАРТ.АРТ – immunity. RESTART за послания на тема „Здравето е нашата защита“, проведен през 2020 г**.** сред учениците от 8 – 12 кл. в областта за насърчаване на здравословния начин на живот. Проведени са обучения на тема „Профилактика на денталното здраве“ със 72 деца и 8 мед. сестри. Разпространени са множество информационни материали, свързани с Ковид-19.

Предлагаме на МЗ да се организират съвременни обучения за повишаване на аналитико-експертните компетентности на специалистите в направление „Профилактика на болестите и промоция на здравето“ например относно отказване от тютюнопушенето, превенция на употребата на алкохол, изготвяне на анализи за влиянието на факторите на средата върху здравето. Същото е необходимо и за работещите в отдел ДЗК, където областите на контрол са разнообразни и капацитетът изостава. Добре би било периодично да се провеждат семинари за опресняване и акцентиране на важни елементи в контролната и експертна дейност, с което ще се постигне унифициране и подобряване на работата.

Традиционно е работено в добро взаимодействие с регионалните контролни институции, държавната и местни власти, неправителствени и браншови организации. Активно е участието ни в областните и общински комисии по епизоотии, общински и

ведомствени експертни съвети, Общински съвет за борба с наркоманиите. Съвместно с ОД на МВР Смолян и други ведомства на територията на областта са извършени проверки на обекти с обществено предназначение и ЗОХ, основно по контрола за спазване на противоепидемичните мерки. През целия период на извънредно положение и обстановка сме имали подкрепата на Областния оперативен щаб за борба с коронавируса и безценната помощ на ОД на МВР.

Изминалата 2021 г. бе още една много тежка, изтощителна година за работещите в РЗИ-Смолян, минала под тежестта на пандемията от Ковид-19. Натрупаният опит от предходната година ни подпомогна в справянето с огромния обем работа по надзора на заразните заболявания, контрола на противоепидемичните мерки и координацията на работата на лечебните заведения, но ограниченият човешки ресурс и стремежът за изпълнение на редовите служебни задължения доведоха до преумора и професионално прегаряне на много служители. Ситуацията подсказва, че системата на общественото здраве следва да бъде разширена и поддържана в готовност да реагира адекватно при извънредни обстоятелства.

Благодаря на колегите си за проявените професионализъм и всеотдайност.

Изготвил: д-р Мими Кубатева
Директор на РЗИ-Смолян